

Subject Area
Classroom Education

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 101
PP: 2795-2817

Arrival
10 July 2022
Published

31 August 2022
Article ID Number
64005

Article Serial Number
25

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.2922/8/ssj.64005>

How to Cite This Article
Cıkay, Ş. (2022). "Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadığı Sorunların İncelenmesi (Şanlıurfa Haliliye Örneği)"
International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587)
Vol:8, Issue:101;
pp:2795-2817

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadığı Sorunların İncelenmesi (Şanlıurfa Haliliye Örneği)

Examination of the Problems Faced by Class Teachers in the Process of Integration of Syrian Children Under Temporary Protection into the Turkish Education System (Şanlıurfa Haliliye Case)

Şerif Cıkay¹

¹ Okul Müdürü., Şanlıurfa Haliliye Mehmet Aziz Parmaksız İlkokulu, Şanlıurfa, Türkiye

ÖZET

Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunların tespiti ve çözümüne dair önerilerin geliştirilmesi bu araştırmanın amacıdır. Araştırma Şanlıurfa Haliliye ilçesindeki sınıf öğretmenlerini kapsamaktadır. Haliliye merkez ilkokullarda görev yapan ve araştırmanın örneklemini oluşturan 40 sınıf öğretmeni ile görüşülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin en az 4 yıl görev yapmış ve görevli olduğu yıllarda sınıfında Suriyeli öğrenci bulunması katılım ölçütleri olarak belirlenmiştir. Çalışma grubu; eğitim düzeyi, cinsiyet ve kıdem yılı gibi farklı demografik özelliklere sahip öğretmenler arasından seçilerek oluşturulmuştur. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun birinci bölümünde demografik bilgiler, ikinci bölümde ise Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyumu sürecinde sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunların tespiti ve çözüm önerilerine dönük sorular sorulmuştur. Veriler 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde yapılan görüşmeler ile toplanmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel veriler ayrıntılı bir şekilde analiz edilerek yorumlanmıştır. Elde edilen verilere göre sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar arasında dil engeli sorununun öne çıktığı, dil engeli nedeniyle öğrencilerin akademik başarılarının düşük olduğu, öğrencilerin kendilerini yeterince ifade edememelerinden kaynaklı şiddet eğilimi gösterdikleri belirtilmiştir. Dil engelini velilerle iletişimde zorluklara neden olduğu görülmüştür. Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dâhil edilmesi neticesinde öğrencilerde süreç içinde olumlu değişimlerin gözlemlendiği, ancak sınıflarda öğrenci sayılarının artmasına bağlı olarak sınıf yönetiminde zorlukların yaşandığı belirtilmiştir. Suriyeli öğrenci sayısının bazı sınıflarda Türk öğrenci sayısını aştığı görülmüştür. Suriyeli öğrencilerin eğitime dâhil edilmeden önce Türkçeyi öğrenmeleri ve Suriyeli velilerin de Türkçe dil kurslarına alınmaları önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni, eğitim, entegrasyon, Suriyeli öğrenci

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the problems experienced by classroom teachers in the process of integration of Syrian students in to the Turkish education system and to develop suggestions for their solution. The research covers the classroom teachers in Şanlıurfa Haliliye district. 40 classroom teachers working in Haliliye central primary schools and constituting the sample of there search were interviewed. The participation criteria were determined as the classroom teachers who had worked for at least 4 years and the presence of Syrian students in their class during the years they were on duty. Working group; It was created by choosing a mong teachers with different demographic characteristics such as education level, gender and seniority.

A semi-structured interview form was used in the research. In the first part of the form, demographic information was asked, and in the second part, questions were asked about the determination of the problems experienced by the classroom teachers in the process of adaptation of the Syrian students to the Turkish education system and suggestions for solutions. The data were collected through interview sheld in the spring semester of the 2021-2022 academic year. The case study design, one of the qualitative research designs, was used in the study. Interview technique was used in data collection. Qualitative data were analyzed and interpreted in detail.

According to the data obtained, it was stated that the language barrier problem came to the fore among the problems experienced by the classroom teachers, the academic success of the students was low due to the language barrier, and the students tended to violence due to their inability to express themselves adequately. It has been observed that the language barrier causes difficulties in communicating with parents. It was stated that as a result of the inclusion of Syrian children in the Turkish education system, positive changes were observed in the students in the process, but there were difficulties in classroom management due to the increase in the number of students in the classrooms. It was observed that the number of Syrians tudents exceeded the number of Turkish students in some classes. Suggestions were made for Syrian students to learn Turkish before being in cludedin education and for Syrian parents to take Turkish language courses.

Keywords: Classroom teacher, education, integration, Syrian student

1. GİRİŞ

İnsanoğlu tarih boyunca çeşitli sebeplerden dolayı yaşadığı yerlerden ayrılmak zorunda kalmıştır. Göç olgusunun hem birey hem de mekân üzerinde etkilerinin olduğu bilinmektedir. Özyakışır, (2013: 5) göçü; "ister iradi veya gayri iradi olsun. sosyo-kültürel, ekonomik-politik, toplumsal-çevresel faktörlerin etkisiyle daha iyi bir yaşam sürmek adına belli bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine kalıcı veya geçici olarak yapılan yer değiştirme eylemleri" olarak tanımlamaktadır. "Göç, toplum düzenini ve ülke politikalarını etkileyen sosyal bir olgu olarak kabul edilmektedir."(Tunç, 2015: 30). "Doğal afetlerin, savaşların, kıtlıkların, genel bir ifadeyle, insanların başına gelen felaketlerin birçok toplumu yaşam alanından ettiği gerçeği insanlık tarihinde her zaman var olmuş ve bu durumların son yıllarda giderek artması büyük sorunlara ve krizlere neden olmaktadır."(Esen, 2020a: 12). Ülkelerinden sahip oldukları varlıklarının neredeyse tamamını bırakıp ayrılmak zorunda kalan, bir kısmı aile

fertlerini kaybeden veya göç sürecinde yaralanan sığınmacıların birçoğunda fiziksel ve ruhsal bozukluklar olabilmektedir. Göçle gidilen yerlerde yaşanan en büyük problemlerden biri de uyum problemidir. Göç eden toplumların içlerine girdikleri toplum ile uyum süreçleri, göç alan toplumların bu olgusal duruma karşı tutumları, göç edilen ülkelerin hükümet politikaları, sığınmacıların yerleştirilmesi ve uygulanan destek programları, sağlık, barınma, eğitim gibi temel ihtiyaçların organize edilmesi ile bağlantılı bir şekilde devam etmektedir (Doğan, 2020).

2011 yılında Suriye'de meydana gelen karışıklıklar sebebiyle can güvenlikleri tehlikeye düşen milyonlarca insan, çoğunluğu komşu ülkelere olmak üzere göç ederek yaşadıkları yerleri terk etmek mecburiyetinde kalmıştır. Türkiye ile uzun bir kara sınırı olan Suriye'den başlayan göç, çatışmaların şiddetlenmesiyle hız kazanmış ve kısa sürede milyonları aşmıştır. Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin güvenlik ihtiyacıyla birlikte barınma, beslenme ve sağlık gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasında acil tedbirlere ihtiyaç duyulmuştur. Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin sayısının hızla artması nedeniyle ilk başlarda sınır bölgelerinde Geçici Barınma Merkezleri (GBM) kurulmuş ve faaliyetleri AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) tarafından koordine edilmiştir. Kamp tipi olarak kurulan Geçici Barınma Merkezleri ihtiyaca göre süreç içerisinde Suriye sınırına yakın illerde göçün devam etmesiyle birlikte artmıştır. (AFAD, 2014)

Türkiye'ye göç eden Suriyeliler, Avrupa dışından geldikleri için 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre mülteci olarak tanımlanmazken bunlar sığınmacı olarak da tanımlanmamaktadır. Türkiye'de Nisan 2013'te çıkarılan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile sığınmacı durumundaki Suriyelilere geçici koruma statüsü verilmiştir.

Türkiye'ye sığınan Suriyeli nüfusun içerisinde çocuk sayısının fazla olması, bu çocukların ekonomik, kültürel ve psikolojik nedenlerden dolayı risk altında olmaları göz önüne alındığında çocukların temel bir hak olan eğitim yoluyla topluma entegre olmaları için önlemler alınmasını gerekli kılmaktadır. İlk başlarda Geçici Barınma Merkezlerinde eğitime başlanmış, kamp dışı oturma izni alan Suriyelilerin eğitimi için de yasal düzenlemeler yapılarak Suriyeli çocukların eğitimlerini devam ettirme imkanı sunulmuştur. MEB'in (Millî Eğitim Bakanlığı) 23 Eylül 2014 tarihinde "Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" adında yayımladığı genelge, Suriyelilerin hem kamp içinde hem de kamp dışında eğitimleri ve eğitime erişimleri ilgili önemli kararlar içermektedir. Bu genelge ile kamp dışı ikamet eden Suriyeliler için GEM'ler (Geçici Eğitim Merkezleri) açılmıştır.

22.10.2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği ile hem kamplarda hem de kamp dışında, Suriyeli öğrencilerin, MEB'e bağlı Türk okullarına ve Geçici Eğitim Merkezlerine (GEM) alınmalarının önü açılmıştır (Mert ve Çıplak, 2017). "Ancak Suriye'deki krizin derinleşerek devam etmesi nedeniyle kısa sürede sığınmacıların ülkelerine dönemeyecekleri göz önüne alınarak 2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren başlamak üzere Suriyeli öğrencilerden 1.

5. ve 9. Sınıflar devlet okullarına yönlendirilmiştir." (Tanrıku, 2018: 2587). Böylece Suriyeli öğrenim çağındaki çocukların aşamalı olarak devlet okullarına kayıtları yapılmaya başlanmış ve GEM'lerin kademeli olarak kapatılması süreci başlamıştır. Bu durumda Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyumu önemli hale gelmiş, bununla birlikte Suriyeli öğrencilerin yoğun olduğu yerlerde uyum sürecinde derslik, donatım, personel vb. ihtiyaçlar ortaya çıkmıştır.

Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyumu sürecinde ilkökul kademesinde en çok sorun yaşayanların öğrencilere Türkçe okuma-yazma öğreten, onların bireysel gelişimlerini eğitim yoluyla sağlamaya çalışan, öğrencileri Türk toplum hayatına eğitim yoluyla adapte etmeye çalışan sınıf öğretmenleri olduğu söylenebilir. Buradan hareketle İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin uyum sürecinde yaşadığı sorunların araştırılmasının, sorunların nedenlerinin irdelenmesinin, sorunlara çözüm önerilerinin geliştirilmesinin gerekli olduğu ve çözüm önerilerinin uyum sürecine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, Suriyeli geçici koruma kapsamındaki öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyumu sürecinde sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunların tespit edilmesi ve tespit edilen sorulara çözüm önerileri geliştirmektir. Bu doğrultuda sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin uyum sürecine katkı sunacağı düşünülerek aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

- ✓ Sınıf öğretmenlerinin, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle ilgili düşüncelerinedir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle birlikte yaşanan değişim, davranış sorunları, eğitime erişim, sınıf, okul ve çevre ile uyumda yaşadığı sorunlar ve çözüm önerilerinedir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli çocukların akademik başarıları ile ilgili düşünceleri, akademik başarıları düşük olan öğrenciler için çözüm önerilerinedir?

- ✓ Sınıf öğretmenleri Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle yaşanan sorunlar karşısında okul idareleri ve rehberlik servislerinden yeterli desteği alıyorlar mı?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli velileri ile iletişim konusunda yaşadığı sorunlar ve çözüm önerilerinerlerdi?
- ✓ Türk ve Suriyeli öğrencilerin birbirilerine karşı tutumları ve öğrencilerin kaynaşması konusunda sınıf öğretmenlerinin uygulamaları nelerdir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin okullarda Suriyeli öğrenciler için açılan Türkçe dil kursları, uyum sınıfları ve telafi programları hakkındaki düşüncelerinerlerdir.
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde yoğun olarak yaşadığı sorunlar nelerdir?

Bu araştırma, Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyumu sürecinin nasıl işlediği, öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi, sorunlara karşı çözüm önerilerinin neler olduğunun araştırılarak tespit edilmesi, meydana gelen eksikliklerin giderilmesi ve sorunların çözümünde sürece katkı sunması açısından önemli görülmektedir. Araştırmanın özelde Suriyeli çocukların yoğun olduğu Şanlıurfa İli Haliliye ilçesinde, daha geniş anlamda Şanlıurfa ili ve Türkiye bağlamında ilkökul kademesindeki eğitim-öğretim faaliyetlerinde sınıf öğretmenlerinin, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde yaşadığı sorunların tespit edilmesinde ve çözüm önerilerinin geliştirilmesinde alana katkı sağlaması beklenmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Göç

Göç olgusunun insanlık tarihi kadar eski olduğu bilinmektedir. Bu olgu kısaca, “çeşitli sebeplerle yapılan yer değişikliği” olarak tanımlanabilir. Türk Dil Kurumu’nun (TDK) Güncel Türkçe Sözlüğü göçü; “ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireyler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” şeklinde tanımlamaktadır (Güncel Türkçe Sözlük, 2022).

"İnsanların doğdukları, yaşadıkları yurtlarını bırakıp yeni yerlere göç etmesinin çok sayıda nedeni vardır. Göç nedenleri genel olarak ekonomik problemler, nüfus problemleri, çevre şartlarındaki bozulmalar, eğitim şartlarındaki yetersizlikler, politik nedenler ve savaşlar olarak sıralanmaktadır"(Kaştan, 2015: 2). Yapısı nedeniyle homojen olmayan göç kavramı, bireylerin dolayısıyla milletlerin yaşam biçimlerini değiştiren en önemli olgulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Düzükaya, 2016). Göç eden toplumların kendileri göçten etkilendikleri gibi gittikleri yerlerdeki toplumları da etkiledikleri bilinmektedir. Kültürel öğeler, normlar, değerler, yaşam algıları gibi toplumdan topluma farklılıklar gösteren özellikler göz önüne alındığında göç eden bireylerin veya toplumların yeni bir kültüre, düzene, topluma uyum sağlama sürecinde yaşanan problemler göç eden toplum ile birlikte göç edilen coğrafyanın toplumlarını da etkilemektedir. Göçün sonucunda eğitim, sağlık ve alt yapı hizmetlerinde eksiklikler, çarpık kentleşme ve gecekondulaşma, nüfus dağılımındaki orantısızlık, göç alan ve göç veren bölgede demografik değişim ve kültürel anlaşmazlıklar sırasıyla ortaya çıkmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012).

2.2. Göçmen, Mülteci ve Sığınmacı Kavramları

Bu kavramlar günlük yaşamada çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Ancak farklı anlamları olan kavramlar oldukları, göçmenlerin buldukları yerlerdeki resmi durumlarını tanımlamaları ile anlaşılmalıdır.

Göçmen: Ekonomik nedenlerden dolayı daha iyi yaşam koşulları sağlamak ve daha iyi şartlarda bir hayat kurabilmek amacıyla ülkesini kendi rızasıyla terk eden kişiler göçmen olarak tanımlanmaktadır(Başak, 2011).

Mülteci: “Etnik kökeni, dini inancı, belirli bir topluluğa bağlılığı ve sahip olduğu ideolojik düşünceleri, kendisine baskı yapılacağı korkusu gibi sebeplerle vatandaş olduğu ülkenin toprakları dışında yaşayan ve ülkesinin koruması altında yaşamını devam ettirmeyen bireydir” (Yığıttepe ve Çaykara, 2019: 84).

Sığınmacı: “İlgili ulusal ya da uluslararası antlaşmalar kapsamında herhangi bir ülke için mültecilik statüsünde kabul edilme başvurusu yapan ve mülteciliğe ilişkin başvurunun sonucunu bekleyen bireyler” (Yığıttepe ve Çaykara, 2019: 84).

2.3. Göç Türleri

Göç olgusunun meydana geliş nedeni, süresi, yeri ve oluşma şekli gibi hususlar göz önüne alındığında ancak genel hatlarıyla bir sınıflandırma yapılabilir. Bununla birlikte göç türleri arasında keskin sınırlar çizmenin de güç olduğu bilinmektedir.

"Göçler; olgunun gerçekleştiği yere, mesafeye ve olgunun sürekliliğine göre sınıflandırılabilir gibi göçün isteğe bağlı veya zorunlu olmasına, insanları göç etmeye mecbur kılan nedenlere göre de sınıflandırılabilir" (Tümertekin ve Özgüç, 1997: 282).

Geçici göç/sürekli göç: Göç hareketlerinin meydana geldiği sürelerin kısa ve uzun olmasına göre sürekli göçler ve geçici göçler şeklinde ifade edilmektedir. Gerçekleşen göç olayının belirli bir süre sınırında gerçekleşmesi geçici göç; uzun bir süre zarfında ya da hayatın geri kalanının geçirilmesi amaçlanarak gerçekleşmesi sürekli göç olarak tanımlanmaktadır (Yalçın, 2004). Mevsimlik göçler süreli olduğundan geçici göç olarak kabul edilir.

İç göç/dış göç: İç göç bir ülke içinde bir yerden başka bir yere gerçekleşirken, dış göç ise bir ülkeden başka bir ülkeye gerçekleşmektedir (Sağlam, 2006). Bir ülkeden başka bir ülkeye gerçekleşen göçler meşakkatli olup, bu göçlerin genellikle zorunlu sebeplerden meydana geldiği söylenebilir. Suriye'den Türkiye'ye gelen göç kitlesel dış göç olarak değerlendirilebilir.

Gönüllü göç/zorunlu göç: "Gönüllü göç eyleminde asıl belirleyici unsur, göç edenin kendi rızasıyla göç eylemine karar verip vermediğidir. Birey tamamen kendi özgür iradesi ile eyleme geçmektedir. Zorunlu göç eyleminde ise, bireyin iradesi ve rızasından ziyade, farklı koşulların zorlaması belirleyici faktördür"(Çağlar, 2018: 16). Geniş bir açıdan bakıldığında bireylerin daha iyi ekonomik koşullar elde etmek için yaptığı gönüllü göçlerde de kılığın doğurduğu bir zorunluluktan meydana geldiği söylenebilir.

2.4. Uluslararası Mülteci Hukuku ve Geçici Koruma

II. Dünya Savaşı sonrası ülke sınırlarının belirginleşmesiyle birlikte insanlık tarihi boyunca var olan göçlerin, yeni bir boyut kazandığı ve göç edilen ülkelerin yasal düzenlemelerle göçmen kabulünü gerekli kıldığı söylenebilir. Göç hareketlerinin ülke sınırlarını aşarak uluslararası boyutlara varması ve devam etmesi uluslararası hukuk açısından yasal düzenlemeler ve uluslararası sözleşmeleri gerekli kılmaktadır. Canpolat ve Arıner'e (2012) göre sosyal ve siyasal nedenlerle ortaya çıkan, dini, sosyal, ekonomik ve insani boyutları olan uluslararası koruma kavramının, geçmişten günümüze kadar dünya ve insanlık açısından önemini devam ettirmektedir.

Sığınma hakkı, "1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde (Md.14.1) "Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakları vardır" şeklinde düzenlenmiş olup bu bildirge 27 Mayıs 1949 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak Türkiye'de yürürlüğe girmiştir. "Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951 Mülteci Sözleşmesi)" ile "Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü(1967 Mülteci Protokolü)" uluslararası mülteci hukuku açısından iki önemli metindir (Çelik, 2018).

Türkiye'de 5 Eylül 1961 tarihinde 1951 Mülteci Sözleşmesi, 5 Ağustos 1968 tarihinde ise 1967 Mülteci Protokolü ise Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye her iki düzenlemeye de coğrafi çekince ile taraf olmuştur. Bu çekince ile "mülteci statüsünün sadece Avrupa'da meydana gelen olaylar sonucunda Türkiye'den sığınma talep eden kişilere tanınacağı" belirtilmiştir (Ergüven ve Özturanlı, 2013). Uluslararası göç rotasında bulunan Türkiye'nin bu uluslararası düzenlemelere coğrafi sınırlama belirterek taraf olmasının dünyadaki jeopolitik konumu nedeniyle özel durumuna özgü bir tedbir olduğu söylenebilir.

2011 yılında başlayan ve şiddetlenerek artan iç çatışmalar nedeniyle Suriye'den Türkiye'ye milyonlarca insan sığınmıştır. Sığınmacıların Avrupa dışından olması nedeniyle 1967 Mülteci Protokolü kapsamında mülteci olarak kabul edilmeleri Türkiye'nin coğrafi sınırlama engeline takıldığından, 11.04.2013 tarihinde çıkarılan, çoğu hükümleri yayımlanma tarihinden bir yıl sonra yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Suriyeli göçmenler geçici koruma kapsamına alınarak yasal boşluk ortadan kaldırılmış ve statüleri belirlenmiştir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu [YUKK], 2013).

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91. maddesine dayanarak çıkarılan Ekim 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliğinde geçici korumaya alınan yabancılara sağlanacak hizmetlere yer verilmiştir. (Esen, 2020b) Bu yönetmelik ile sağlık, sosyal yardım, eğitim, iş piyasasına erişim, tercümanlık ve gümrük işlemleri alanlarındaki iş ve işlemler sürdürülmektedir.

2.5. Türkiye'deki Suriyeli Göçmenler

Resmi adı Suriye Arap Cumhuriyeti olan Suriye'de "Arap Baharı" olarak bilinen, bazı Arap ülkelerindeki kitlesel gösterilerle ilişkilendirilen olaylar rejim tarafından sert askeri tedbirlerle bastırılmaya çalışılmıştır. Halkın taleplerinin karşılanmaması kısa sürede ülkeyi kaos ortamına sürüklemiş, çok kutuplu bir iç savaşa dönüşen çatışmalar toplumun neredeyse tüm kesimlerine yayılmıştır. (Demir, 2018)

Suriye'deki krizin ilk başladığı 2011 yılından itibaren can ve mal güvenlikleri tehlikeye düşen insanlar Türkiye'ye sığınmaya başlamış, 2022 yılı itibariyle hızı yavaşlansa da göç devam etmiştir. Suriye'deki çatışmaların

şiddetlenmesiyle sayıları kısa sürede milyonları aşan sığınmacılar ilk başlarda sınıra yakın yerlerde kurulan Geçici Barınma Merkezlerine (GBM) yerleştirilmiştir. Göçün ilk başladığı 2011 yılından itibaren ilk yedi yılda sığınmacı sayısının hızlı bir şekilde artmasıyla birlikte GBM'ler de hızla artmıştır. Suriye'de iç savaşın derinleşmesiyle sığınmacıların kısa sürede ülkelerine dönemeyecekleri kanaati oluşunca 2018 yılı itibariyle GBM'lerin büyük çoğunluğu kapatılarak göçmenler Göç İdaresi Başkanlığının (GİB) koordinesinde şehirlere dağıtılmıştır. GİB' in 2022 yılı verilerine göre beş ilde toplam yedi GBM faaliyetlerine devam etmekte ve bu merkezlerde toplam 50.784 kişi barınmaktadır (GİB, 2022). 2022 yılı Geçici Barınma Merkezlerine ait veriler aşağıda Tablo 1 de gösterilmiştir.

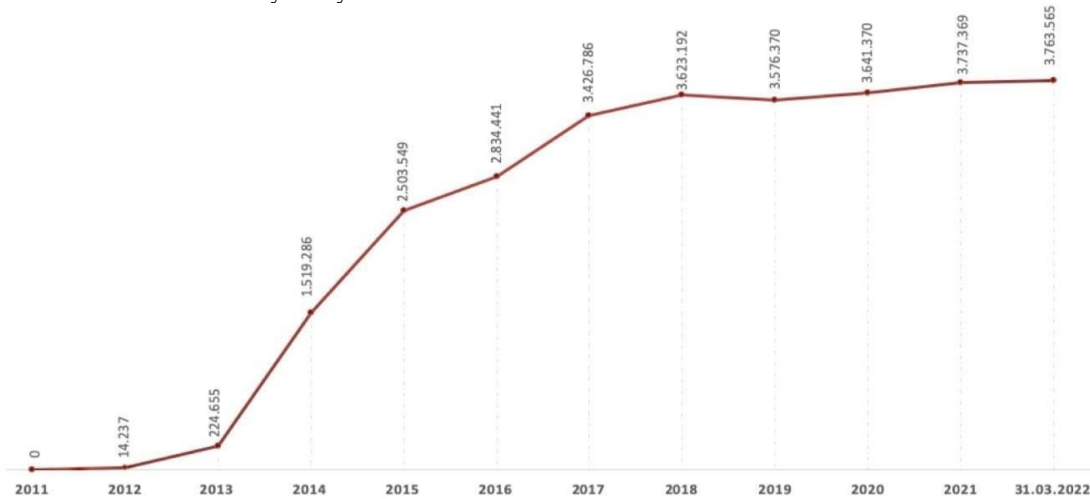
Tablo 1. Geçici barınma merkezleri

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	16.590	16.590
HATAY (3)	Altınözü	2.430	8.220
	Yayladağı	3.304	
	Apaydın	2.486	
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	9.608	9.608
KİLİS (1)	Elbeyli	8.212	8.212
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	8.154	8.154
TOPLAM		50.784	
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURIYELİ SAYISI			3.712.781

Kaynak: GİB, <https://www.goc.gov.tr>

Göç İdaresi Başkanlığının 2022 verilerine göre Türkiye'de 3 763 565 Suriyeli geçici koruma kapsamında yaşamaktadır (GİB, 2022). Türkiye'ye sığınan ve geçici koruma statüsü verilerek yasal konumları belirlenen Suriyelilerin çok azının GBM'lerde kalmaya devam ettiği, büyük çoğunluğunun şehirlere yerleşerek Türk toplum hayatına katıldığı görülmektedir.

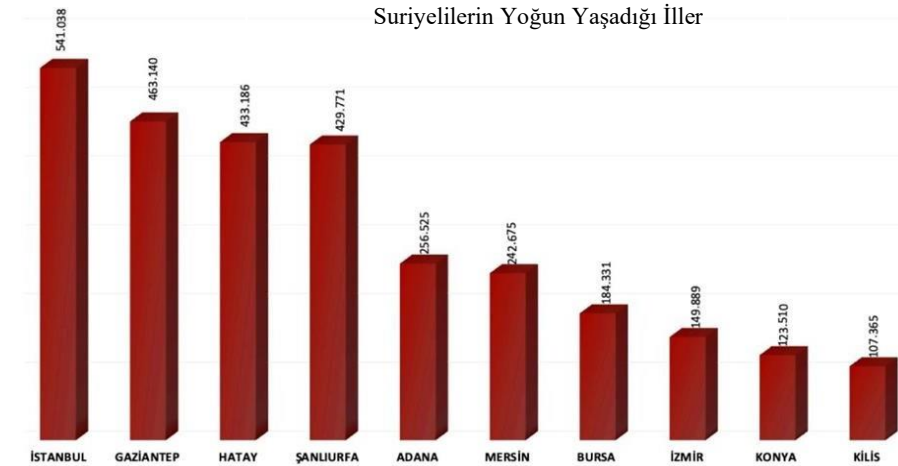
Yıllara Göre Suriyeli Sayısı

Şekil 1 Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sayıları

Kaynak: GİB, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

Şekil 1 incelendiğinde Suriye'deki iç çatışmaların şiddetlendiği yıllarda göç edenlerin sayısında hızlı bir artışın olduğu görülmektedir. Son yıllarda göç devam etmekle birlikte, hızının düştüğü görülmekte ve bu durum Suriye'deki çatışmaların yavaşladığını göstermektedir. Ancak Suriye'deki sorun henüz çözülmemiş olup, yakın zamanda çözüleceğine dair herhangi bir işaret görülmemektedir. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayılarına bakıldığında Türkiye'nin insani ve mali açıdan önemli bir yükü üstlendiği de göz önündedir. Bu durumun toplumsal istikrarı bozmaması açısından Suriyelilerin Türk toplumuna entegrasyonunu önemli hale getirmekte ve bu bağlamda politikalar geliştirmeyi gerekli kılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Suriye krizinde açık kapı politikası izleyerek ülkesine sığınan tüm mağdurlara sahip çıkmış ve onların temel insani ihtiyaçlarını karşılayarak güven içerisinde yaşamalarını sağlamıştır.

Şekil 2 Suriyelilerin en çok olduğu ilk 10 il

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr>

Şekil 2 incelendiğinde Suriyelilerin başta İstanbul olmak üzere sırasıyla Gaziantep, Hatay ve Şanlıurfa'da yoğun olarak yaşadıkları görülmektedir. İl nüfusları göz önüne alındığında Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis'in nüfuslarına oranla en çok Suriyeli sığınmacı barındıran iller olduğu görülmektedir.

2.6. Türkiye' deki Suriyeli Çocukların Eğitimi

Suriye'de 2011 yılında meydana gelen kriz nedeniyle Türkiye'ye sığınan ve önemli bir kısmı çocuk olan göçmenlerin sağlık, beslenme ve barınma ihtiyaçlarının yanında eğitim ihtiyaçları da son derece önemlidir. Göçün başladığı ilk yıllarda GBM'lerde kurulan GEM'lerde eğitime başlanmış ve Suriyelilerin kısa sürede ülkelerine dönecekleri düşüncesiyle geçici çözümlerle işlemler devam etmiştir. Ancak Suriye'deki çatışmaların artmasından dolayı Türkiye'ye gelen göçmenlerin sayısı her geçen gün artmış, kamplara sığınmayan göçmenler yavaş yavaş şehirlere yerleştirilmeye başlanmıştır. Bu durumda kamp dışı oturma izni alan Suriyeli çocukların eğitimi de gündeme gelmiştir (Emin, 2016).

“Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler” başlıklı MEB genelgesinin Suriyelilerin eğitimi ile ilgili ilk genelge olduğu görülmektedir (Kılıç ve Özkor, 2019: 6). Suriyeli göçün devam etmesiyle birlikte süreç içerisinde 26 Eylül 2013 tarihinde “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” başlıklı daha kapsamlı bir genelge çıkarılmıştır (Emin, 2016: 13). 23 Eylül 2014 tarihinde çıkarılan “Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri” (MEB, 2014) başlıklı genelge ile Geçici Eğitim Merkezlerinin illerde Valilik oluru ile de açılmalarına olanak tanınmıştır. Öğrencilerin hem Geçici Eğitim Merkezlerine, hem de MEB'e bağlı okullara kayıtları ile ilgili hususlar belirlenmiştir.

Suriyeli göçmenlerin kısa vadede ülkelerine dönemeyeceklerini ve eğitim öğretimden daha iyi yararlanmaları gerektiğini göz önünde bulunduran “MEB, 2016-2017 eğitim-öğretim yılından başlayarak, GEM'lerin 1, 5 ve 9. sınıftan itibaren aşamalı olarak kapatılması ve bu sınıflardaki öğrencilerin doğrudan resmi eğitim kurumlarına kaydedilmelerini sağlamaya” (Tüfekçi, 2020) dönük uygulamaya geçmiştir. Öğrencilerin kademeli olarak devlet okullarına geçişleri ile GEM'lerin aynı şekilde kademeli olarak kapatılması hedeflenmiştir. Suriyeli öğrencilerin devlet okullarına geçişinde uyumu kolaylaştırmak için MEB'in 2019/15 sayılı ve Yabancı Öğrenciler Uyum Sınıfları başlıklı genelgesi ile okullardaki Suriyeli öğrencilerin dil engeli aşmak amacıyla uyum sınıfları açılmıştır (MEB, 2019).

2.7. PIKTES (Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi)

Suriyeli çocukların 2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren GEM'lerden kademeli olarak devlet okullarına geçişi ile birlikte uyumunu desteklemek ve kolaylaştırmak için MEB ile AB(Avrupa Birliği) Türkiye delegasyonu arasında imzalanan sözleşme sonucunda 2016 yılında başlamak üzere iki yıl sürecek olan Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) hayata geçirilmiştir. 2018 yılında biten ancak 3 yıl daha uzatılarak uygulandığı 26 ilde, Ekim 2022 tarihine kadar devam edecek olan projenin bütçesi Avrupa Birliği tarafından Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programı anlaşması çerçevesinde doğrudan hibe yöntemi ile karşılanmaktadır (PIKTES, 2022). Proje kapsamında, projenin yürütüldüğü illerde geçici süreli Türkçe öğretici, Arapça öğretici ve Psikolojik Danışman öğretmenler ile yardımcı hizmetleri yürütmek üzere güvenlik ve temizlik personelleri geçici olarak istihdam edilmektedir. PIKTES Projesi, Suriyeli geçici koruma altındaki çocukların Türkiye'de eğitime erişimlerine katkı sağlamak ve Türk eğitim sistemine uyumlarında Millî Eğitim Bakanlığını desteklemeyi hedeflemiştir. Proje kapsamında Türkçe ve Arapça dil eğitimi, telafi ve destekleme eğitimi, erken çocukluk eğitimi, MEB yöneticileri ve diğer personeller için farkındalık eğitimleri, mesleki ve teknik eğitim burs desteği, taşıma hizmeti, kitap ve kırtasiye desteği, sosyal uyum ve rehberlik faaliyetleri çalışmalarını yürütmektedir (PIKTES, 2022).

2.8. Suriyeli Çocukların Eğitiminde Sınıf Öğretmenlerinin Rolü

Suriye'deki çatışmalar nedeniyle Türkiye'ye sığınan göçmenlerin önemli bir kısmının okul çağındaki çocuklardan oluştuğu bilinmektedir. Ülkelerinden dramatik bir şekilde ayrılmak zorunda kalan çocukların beslenme, barınma, sağlık ve güvenlik gibi acil temel ihtiyaçların yanında eğitim de temel bir ihtiyaç olarak görülmelidir. Göç ile gelen çocukların yaşadığı toplum ile uyum sağlamaları, toplumla bütünleşmeleri için eğitim sistemine dahil olmaları gerekmektedir.

Suriyeli çocuklar Türk eğitim sistemine okul öncesi kademesinde sonra ilkökul kademesi ile dahil olmaktadır. Okul öncesinin velilere yüklemiş olduğu maliyet ve Suriyeli sığınmacıların ekonomik durumları göz önüne alındığında çoğu Suriyeli öğrencinin anasınıfına gitmeden çağ yaşı ile ilkökula başladığı bilinmektedir. Bu durumda ilkökul kademesinin önemli olduğu söylenebilir. Türkçe okuma ve yazmanın öğretildiği, temel matematik becerilerinin kazanıldığı bu kademe ilkökullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin üzerindeki yükün özellikle Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle mevcudu normalin üzerine çıkan sınıflarda arttığını söylemek mümkündür. Kendi anadillerini aile çerisinde konuşarak büyüyen ve önemli bir kısmı Türkçeyi öğrenmeden okula gelen göçmen çocukları düşündüğümüzde sınıf öğretmenlerinin dil sorunuyla ayrıca karşılaştıkları ve bu konuda daha çok zorluklar yaşadıkları söylenebilir. Suriyeli öğrenci ve velilerle yaşanan dil sorunlarının aşılması için dil kursları açılmalı ve bu kurslara katılımın teşvik edilmesi sağlanmalıdır (Aykut, 2020).

Farklı kültürel özellikleri ve kişisel ihtiyaçları olan öğrencilerin aynı ortam içerisinde eğitilmesi için, farklı pedagojik tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Farklı bir anadile sahip olan bir mülteci çocuğun Türk dilini öğrenme gereksinimi, birbirinden ayrılmış ortamlar ön seçenек olarak belirlenmeden önce, devlet okullarında bazı tedbirler alınarak gerçekleştirmek mümkündür (Sakız, 2016). Türkçe dil eğitimi ile ilgili alınacak tedbirlerin entegrasyonda yaşanan diğer sorunları da azaltacağı ve öğretmenler için kolaylık sağlayacağı söylenebilir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunların tespiti ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada derinlemesine çalışabilmek için nitel yaklaşım benimsenmiştir. Çalışılan olgu ya da olayı derinlemesine analiz etme, neden ve nasıl ilişkisini ortaya koymaya olanak sağlama gibi özellikleri nedeniyle nitel araştırma yöntemi bu çalışmada tercih edilmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan durum çalışmasından yararlanılmıştır. Durum çalışmaları; gerçek yaşamda var olan bir durumu derinlemesine araştırmak, incelemek amacıyla yapılmaktadır (Creswell, 2013). Bu çalışmada durum çalışması ile geçici koruma altındaki öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyum sürecinde sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüş, öneri ve deneyimlerin derinlemesine ortaya konulması amaçlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma, Şanlıurfa ili Haliliye ilçesinde Türk öğrencilerle birlikte geçici koruma kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim gördüğü merkez ilkökullarda görev yapan sınıf öğretmenleriyle yürütülmüştür. Araştırmanın

çalışma örnekleme, Şanlıurfa Haliliye ilçesindeki 10 merkez ilkokulda görev yapan 40 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

Haliliye merkez ilkokulların seçilmesindeki amaç, Suriyeli öğrencilerin bu okullarda yoğun olması nedeniyle uyum sürecinde sorunların belirgin ve çeşitli olmasıdır. Bu nedenle çalışma grubunun seçiminde amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Gönüllülük esas alınarak 40 sınıf öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Katılım sağlayan sınıf öğretmenlerine SÖ1, SÖ2,...SÖ39, SÖ40 kod isimleri verilmiştir.

Araştırmaya katılım sağlayan sınıf öğretmenlerinin demografik özellikleri aşağıda Tablo 2 de belirtilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Mesleki Kıdem	Eğitim Durumu
SÖ1	Kadın	16-20 yıl	Lisans
SÖ2	Erkek	16-20 yıl	Lisans
SÖ3	Kadın	11-15 yıl	Lisans
SÖ4	Erkek	16-20 yıl	Lisans
SÖ5	Kadın	11-15 yıl	Lisans
SÖ6	Kadın	6-10 yıl	Lisans
SÖ7	Kadın	1-5 yıl	Lisans
SÖ8	Kadın	1-5 yıl	Lisans
SÖ9	Erkek	6-10 yıl	Lisans
SÖ10	Kadın	6-10 yıl	Lisans
SÖ11	Kadın	1-5 yıl	Lisans
SÖ12	Erkek	21 yıl ve üzeri	Lisans
SÖ13	Erkek	1-5 yıl	Lisans
SÖ14	Erkek	6-10 yıl	Lisans
SÖ15	Kadın	6-10 yıl	Lisans
SÖ16	Erkek	6-10 yıl	Lisans
SÖ17	Kadın	1-5 yıl	Lisans
SÖ18	Erkek	21 yıl ve üzeri	Yüksek Lisans
SÖ19	Kadın	1-5 yıl	Lisans
SÖ20	Kadın	6-10 yıl	Lisans
SÖ21	Erkek	1-5 yıl	Lisans
SÖ22	Erkek	1-5 yıl	Lisans
SÖ23	Kadın	1-5 yıl	Lisans
SÖ24	Kadın	1-5 yıl	Lisans
SÖ25	Kadın	6-10 yıl	Lisans
SÖ26	Kadın	1-5 yıl	Lisans
SÖ27	Kadın	6-10 yıl	Lisans
SÖ28	Erkek	16-20 yıl	Yüksek Lisans
SÖ29	Kadın	16-20 yıl	Lisans
SÖ30	Erkek	6-10 yıl	Lisans
SÖ31	Erkek	16-20 yıl	Lisans
SÖ32	Erkek	21 yıl ve üzeri	Lisans
SÖ33	Kadın	11-15 yıl	Lisans
SÖ34	Kadın	6-10 yıl	Yüksek Lisans
SÖ35	Erkek	16-20 yıl	Lisans
SÖ36	Erkek	21 yıl ve üzeri	Lisans
SÖ37	Erkek	16-20 yıl	Lisans
SÖ38	Kadın	11-15 yıl	Lisans
SÖ39	Erkek	16-20 yıl	Lisans
SÖ40	Erkek	11-15 yıl	Lisans

Tablo 2 incelendiğinde çalışmaya 21 kadın ve 19 erkek sınıf öğretmeni katılmıştır. Çalışma süreleri bakımından 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15, ile 21 yıl ve üzeri yaş aralığı kategorileri belirlenmiştir. Ancak 1-5 yıl kategorisinde Suriyeli öğrencilerle geçirdiği sürenin daha çok olma olasılığı olan 4 ve 5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere görüşme formunu uygulamıştır. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, 37 sınıf öğretmenin lisans mezunu, üç sınıf öğretmenin ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılım sağlayan Haliliye'deki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerin sınıflarındaki Türk ve Suriyeli öğrenci sayıları aşağıda Tablo 3 te gösterilmiştir.

Tablo 3. Katılımcı Öğretmenlerin Sınıflarındaki Öğrenci Sayıları

Katılımcılar	Türk Öğrenci Sayısı	Suriyeli Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
SÖ1	22	3	25
SÖ2	26	4	30
SÖ3	27	7	34
SÖ4	26	9	35
SÖ5	29	9	38
SÖ6	27	8	35
SÖ7	29	7	36
SÖ8	39	8	47
SÖ9	24	14	38
SÖ10	39	14	53
SÖ11	34	12	46
SÖ12	25	13	38
SÖ13	28	10	38
SÖ14	28	6	34
SÖ15	37	12	49
SÖ16	46	8	54
SÖ17	37	8	45
SÖ18	35	10	45
SÖ19	33	7	40
SÖ20	39	10	49
SÖ21	50	10	60
SÖ22	37	8	45
SÖ23	40	10	50
SÖ24	34	6	40
SÖ25	36	9	45
SÖ26	48	7	55
SÖ27	27	15	42
SÖ28	41	8	49
SÖ29	25	21	46
SÖ30	24	27	51
SÖ31	13	34	47
SÖ32	14	35	49
SÖ33	12	13	25
SÖ34	11	18	29
SÖ35	10	16	26
SÖ36	10	16	26
SÖ37	35	5	40
SÖ38	29	1	30
SÖ39	32	6	38
SÖ40	15	11	26

Tablo 3 incelendiğinde katılımcı 40 sınıf öğretmenin tamamının sınıflarında Suriyeli öğrencilerin olduğu görülmektedir. En düşük 1, en yüksek ise 35 Suriyeli öğrencinin eğitim gördüğü sınıfın olduğu görülmektedir. Suriyeli sığınmacıların bazı bölgelerde yığılması nedeniyle yaşanan bölgede bulunan ilkokullardaki sınıflarda Suriyeli öğrenci sayılarının Türk öğrenci sayısını geçtiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan 40 sınıf öğretmenin sınıflarında 465 Suriyeli öğrenci ve 1173 Türk öğrenci eğitim görmektedir. Toplamda 1638 öğrencinin eğitim gördüğü bu sınıflardaki Suriyeli öğrenci oranının % 28,38 olduğu görülmektedir. Her 10 öğrenciden yaklaşık 3 öğrencinin Suriyeli olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu oranın homojen bir şekilde dağılmadığı okulların bulunduğu bölgede yaşayan Suriyeli göçmenlerin sayılarına göre farklılıklar gösterdiği tabloda görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. İki bölümden oluşan formun birinci bölümünde araştırmacı tarafından sınıf öğretmenlerinin demografik özellikleri hakkında veri toplamak amacıyla, öğrenim düzeyi, cinsiyet ve mesleki kıdem süresi gibi sorular yer almaktadır. İkinci bölüm ise 15 sorudan oluşmaktadır. İlk iki soru sınıflarda Türk ve Suriyeli öğrenci oranlarını tespit amacıyla sorulmuştur.

Sınıf öğretmenlerinin; Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle ilgili düşüncelerini, süreçte yaşanan değişime dair görüşlerini, Suriyeli öğrencilerin eğitime erişiminde yaşadıkları zorlukları, sınıf, okul ve çevre ile uyumda yaşanan sorunların tespiti ve çözüm önerilerini, akademik başarısı düşük olan Suriyeli öğrenciler için çözüm önerilerini, entegrasyon sürecinde yaşanan sorunlar karşısında okul idareleri ve rehberlik servislerinden yeterli desteği alıp almadıklarını, Türk ve Suriyeli öğrencilerin karşılıklı tutumları ve öğrencilerin kaynaşması konusundaki uygulamalarını, Suriyeli velileri ile uyum sürecinde özellikle iletişim konusunda yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerini, okullarda Suriyeli öğrenciler için açılan uyum sınıfları, Türkçe dil kursları ve telafi programları gibi uygulamalar hakkındaki düşüncelerini, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumu sürecinde yoğun olarak yaşadıkları sorunları belirleyecek türde hazırlanan 13 soru kullanılmıştır. Görüşme formundaki soruların uygun olduğuna dair uzman görüşü alınmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar dönemi içinde araştırmacı tarafından covid-19 salgını koşullarına uygun şekilde ve ders saatlerini aksatmamak koşuluyla, gönüllülük esasına göre Şanlıurfa Haliliye ilçesinde merkez ilkokullarda sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmeler neticesinde toplanmıştır. Sınıf öğretmenleri ile yüz yüze görüşülerek sorular hakkında bilgi verilmiş ve görüşme soruları öğretmenler tarafından anlaşılır bulunmuş, sorular bilgi vermeye davet eden nitelikte yöneltilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 20 -25 dakika sürmüştür. Sınıf öğretmenlerinin görüşme formundaki sorulara verdiği yanıtlar temel veri kaynağı olarak kabul edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analiz, elde edilen verilerin önceden oluşturulan motiflere göre yorumlanarak özetlendiği, sebep-sonuç ilişkilerinin incelenerek neticeye varılmasını olanak sağlayan çözümlemelerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). ‘‘İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır’’ (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 22).

Görüşme sırasında katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar ayrı ayrı düzenlenmiştir. Alt problemlere ilişkin veriler konulara göre oluşturulan temalara uygun düzenlenerek ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiştir. Katılımcı görüşleri kodlanarak elde edilen veriler, temalara dayalı olarak okuyucuya aktarılmıştır. Kodların frekansları f ile gösterilmiştir. Katılımcıların alt problemlere dayalı sorulara verdikleri cevaplar neticesinde toplanan veriler düzenlenerek yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VEYORUM

Bu bölümde 10 farklı okuldan araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrenci sayılarının Türk öğrenciler içindeki oranları tespit edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen alt problemlere dair bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle ilgili düşünceleri nelerdir sorusuna katılımcılardan gelen cevaplar şu şekildedir.

Araştırmaya katılan katılımcılardan 25' i Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmesi ile ilgili olumlu görüş bildirirken, 13 katılımcı olumsuz görüş bildirmiştir. iki katılımcı ise hem olumlu hem de olumsuz yönde fikir belirtmiştir. Görüşmeler incelendiğinde olumlu görüş bildirenler ‘‘olumlu görüyorum’’, ‘‘yararlı buluyorum’’, ‘‘gerekli buluyorum’’, ‘‘burada yaşayacaklarsa dahil edilmeliler’’ yönünde ifadeler kullanmıştır. Olumsuz görüş bildirenler ise ‘‘doğru bulmuyorum’’, ‘‘eğitimde problemlere yol açıyor’’, ‘‘Türk öğrencilerin başarısı düşmüştür’’, ‘‘dil ve davranış sorunları vardır’’ şeklinde ifadeler kullanmıştır. Görüşler tema şeklinde aşağıda Tablo 4 te gösterilmiştir.

Tablo 4. Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesi ile ilgili görüşler

Temalar	Kodlar	Frekans(f)
Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesi ile ilgili olumlu düşünceler	Gerekli (SÖ1, SÖ5, SÖ12, SÖ13, SÖ14, SÖ18, SÖ21, SÖ23, SÖ27, SÖ29, SÖ34, SÖ37, SÖ38, SÖ39) Doğru (SÖ6, SÖ7, SÖ11, SÖ20, SÖ30, SÖ40) Yararlı (SÖ2, SÖ19, SÖ22, SÖ24, SÖ26)	14 6 5
Suriyeli çocukların Türk eğitim istemine dahil edilmesi ile ilgili olumsuz düşünceler	Doğru değil (SÖ3, SÖ8, SÖ15, SÖ31, SÖ35) Okulları ayrı olmalı (SÖ17, SÖ25, SÖ32) Problemler (SÖ4, SÖ9) Davranış bozuklukları (SÖ16, SÖ33, SÖ28)	5 3 2 2 1
Hem olumlu hem olumsuz düşünceler	Farklı kültürlerle tanışma/anlaşma gücü (SÖ10) Suriyeli öğrenci için iyi / Türk öğrenci için sıkıntılı (SÖ36)	1 1

Tablo 4 teki bulgulara bakıldığında Suriyeli öğrenim çağındaki çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesinde olumlu görüş bildirenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Kısaca olumlu görüş belirtenlerin yanında olumlu görüşlerini destekleyecek fikir beyan eden bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesini gerekli buluyorum. Çünkü burada yaşayacaklarsa buraya ayak uydurmaları için gerekli.” (SÖ1)

“Çocukların sisteme dahil edilmesini yararlı buluyorum.” (SÖ24)

“Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine dahil edilmesini gerekli görüyorum” (SÖ38)

“Her öğrenci, her çocuk gibi eğitim alma hakkından faydalanmaları gayet normal. Devlet politikalarının bu konuda doğru olduğunu düşünüyorum.” (SÖ40)

Suriyeli çocuklara, eğitime dahil edilmeden önce Türkçe dil eğitiminin verilmesi, anasınıfı eğitimi verilmesi, çocuklar için yeterli ön hazırlıkların yapılması gerektiğini belirten katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Türkçeyi tam ve etkili kullanıp öğrendikten sonra dahil edilmeli.” (SÖ11)

“Olumlu buluyorum yalnız daha önceden uyum eğitimi ve çalışmaları yapılmalı.” (SÖ12)

“Suriyeli çocuklar Türkçe bilmedikleri için okuma yazma öğrenmekte çok zorlanıyorlar. Önce Türkçeyi öğrenmeleri gerekiyor.” (SÖ27)

“1. sınıftan itibaren başlamaları yetersiz kalıyor. Her öğrencinin anasınıfına ücretsiz ve zorunlu bir şekilde gönderilmesi gerekir.” (SÖ29)

Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmelerinde olumsuz görüş bildiren bazı katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Doğru bulmuyorum. Okuldaki birlik, bütünlük ve huzuru bozan çok fazla öğrenci var.” (SÖ8)

“Ben bu durumdan pek memnun değilim. Bizi çok zorluyor. Türkçe bilmemeleri bir yana, davranış bozuklukları biz çok yoruyor.” (SÖ16)

“Türk eğitim sistemine dahil edilmesini uygun bulmuyorum. Dil, davranış ve yaşayış olarak farklılıklar var. Bu durum eğitimde problemlere yol açıyor.” (SÖ28)

Suriyeli sığınmacıların öğrenim çağındaki çocuklarının Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle ilgili öğretmen görüşlerine bakıldığında olumlu görüş belirtenlerin çoğunlukta olduğu ancak çocukların dil engellerinin aşılması eğitime dahil edilmeleri yönündeki görüşler dikkat çekmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle birlikte yaşanan değişim, davranış sorunları, eğitime erişim, sınıf, okul ve çevre ile uyumda yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir sorusuna katılımcılardan gelen cevaplar şu şekildedir.

✓ Öğrencilerde yaşanan değişimler

Araştırmada Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle birlikte yaşanan değişimler ile ilgili elde edilen bulgular aşağıda tema kod şeklinde Tablo 5 te gösterilmiştir.

Tablo 5. Suriyeli çocukların eğitiminde öğrencilerde yaşanan değişimler

Temalar	Kodlar	Frekans(f)
Olumlu değişim	Uyum sağlama (SÖ2, SÖ4, SÖ12 ,SÖ15, SÖ18, SÖ21, SÖ24, SÖ37)	8
	Davranış düzelmesi (SÖ5, SÖ13 SÖ22, SÖ23, SÖ29, SÖ31)	6
Olumsuz değişim	Gruplaşma (SÖ7, SÖ9, SÖ11, SÖ28, SÖ30, SÖ32, SÖ33, SÖ39) Şiddet Eğilimi (SÖ14, SÖ17, SÖ20, SÖ25, SÖ26, SÖ36)	8
	Süreçte ilerleme yok (SÖ35)	6
		1
Hem olumlu, hem olumsuz değişim	Türkçe' öğrenme/ İletişime geçmeme (SÖ3, SÖ19, SÖ34, SÖ40)	4
	Kısmen hoşgörü/ şiddete eğilim (SÖ8, SÖ16, SÖ10, SÖ27) Uyum/ Sosyalleşmede yaşanan bazı sorunlar (SÖ1, SÖ6, SÖ38)	4
		3

Tablo 5 teki bulgular incelendiğinde Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle birlikte süreç içerisinde öğrencilerde hem olumlu hem de olumsuz değişimlerin yaşandığı görülmektedir. Olumsuz değişimi ifade edenlerin sayısının olumlu değişim bildirenlerle yakın sayıda olması dikkat çekmektedir. Suriyeli Öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle birlikte öğrencilerin süreç içerisinde olumlu değişimlerini belirten sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Zaman içerisinde davranışsal olarak Suriyeli öğrencilerde olumlu yönde değişimler gözlenmiştir. Davranış olarak hırçın bir tablo çizen öğrenciler kendilerini konuşarak daha iyi ifade etmeye başlayınca hırçın davranışlarda düşüşler görüldü.” (SÖ13)

“Başlangıçta sınıf içerisinde her ne kadar uyum problemleri yaşansa da diğer Türk öğrencilerden olumlu yönde etkilenerek sisteme uyum sağlamaya başlıyorlar.” (SÖ21)

Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle birlikte öğrencilerin süreç içerisinde olumsuz değişimlerini belirten ifadelerle aşağıda bazı örnekler verilmiştir.

“Suriyeli öğrenciler Türk öğrencilerle çok fazla anlaşamıyorlar. Hem davranışsal, hem de dil açısından zıtlıklar yaşanıyor. Okulda şiddet eğilimi gösteriyorlar.” (SÖ25) “Öğrencilerde olumlu bir değişim gözlemlemiyorum. Uyum sürecinde bir ilerleme olduğunu düşünmüyorum.” (SÖ35)

“Suriyeli öğrenciler Suriyeli çocuklarla sosyalleşiyorlar. Suriyelilerin Türk öğrencilerden uzak durdukları gözlemlenmiştir.”(SÖ39)

Suriyeli Öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle birlikte öğrencilerin süreç içerisinde hem olumlu hem de olumsuz değişimlerini belirten katılımcı örüşlerine aşağıda bazı örnekler verilmiştir.

“Sadece Türkçeyi konuşma açısından olumlu değişim görülmektedir. Fakat akranlarıyla iletişime geçemedikleri için de olumsuz etkileniyorlar.” (SÖ3)

“Hoşgörü ve anlayış kısmen kendisini gösterse de Suriyeli öğrencilerin şiddete meyilli olması, kuralları çok geç öğrenmeleri ve akademik olarak geride olmaları tüm sınıfı olumsuz etkiliyor.” (SÖ10)

“Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dâhil edilmesi süreci kolay olmamıştır. Dil engeli devam etmektedir. Öğrencilerin sosyalleşme konusunda bazı sorunlar yaşadığı görülmektedir.”(SÖ38)

✓ Davranış sorunları

Türk eğitim sistemine dâhil edilen Suriyeli öğrencilerin davranış sorunları ile ilgili olarak araştırmaya katılan 40 öğretmenden SÖ7, SÖ14 ve SÖ23 sınıflarında öğrencilerde davranış sorunları olmadığını ifade ederken, diğer 37 katılımcı öğrencilerde davranış sorunları olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Davranış problemleri çok fazladır. Etkinliklerde aktif bir akran dayanışması yapmaya çalışıyorum.” (SÖ15)

“Çoğu Suriyeli öğrencim kendini ifade edemediği için hırçın davranışlar sergiliyor. Sınıfta eşitliği sağlayarak önüne geçmeye çalışıyorum.” (SÖ18)

“Bazı öğrenciler kavga, vurma gibi davranışlara çok sık başvuruyorlar. Ders dışında bu öğrencilere sorumluluk vererek ilgilerini farklı yönere çekmeye çalışıyorum. Derse katılım konusunda da sıkıntılar var.” (SÖ30)

“Davranış sorunları bulunmaktadır. Akran zorbalığı ve şiddet görülmektedir. Aileleri ile görüşmeler yapıyorum.” (SÖ35)

Araştırmaya katılanlardan SÖ2, SÖ6, SÖ8, SÖ9, SÖ10, SÖ11, SÖ17, SÖ19, SÖ20, SÖ25, SÖ26,SÖ27, SÖ31 ve SÖ38 öğrencilerin davranışsal sorunlarını okul rehberlik servisi ile işbirliği yaparak çözmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı görüşlerine bakıldığında öğrencilerde şiddet, hırçınlık ve saldırganlık gibi olumsuz davranışların öne çıktığı göze çarpmaktadır. Öğretmenlerin bu olumsuz davranışlarla baş etmek için okul rehberlik

servisleri ile işbirliği, öğrenci aileleriyle görüşme ve okulda farklı etkinlikler yaparak çözüm aradığı anlaşılmaktadır.

✓ *Eğitime erişim*

Suriyeli çocukların eğitime erişimleri ile ilgili araştırmada katılımcıların büyük çoğunluğu dilin farklı olmasını, ailede konuşulan dilin toplumla entegrasyonda ve eğitime erişimde engel olduğunu ifade eden görüşlere yer vermektedir. Bunun yanında Suriyeli ailelerin büyük çoğunluğunun kirada oturmaları nedeniyle sıkça yer değiştirdiklerini, maddi imkanların yetersizliğinden dolayı bazı çocukların çalıştırıldıklarını, öğrencilerin okula eğitim-öğretim materyali temin edilmeden gönderildiğini, kültür farklılığının eğitime erişimde engel olduğunu belirten katılımcıların az sayıda olduğu görülmektedir. İlkokul kademesinde çocukların küçük olmaları nedeniyle çocuk işçiliğinin çok az olduğu ve bu durumun eğitime erişimde bu kademedeki çocuklarda ciddi bir engel olmadığı bulgularına ulaşıldığı söylenebilir. Elde edilen bulgular aşağıda Tablo 6 da gösterilmiştir.

Tablo 6. Suriyeli çocukların eğitime erişimi

Tema	Kodlar	Frekans(f)
Suriyeli çocukların eğitime erişimi	Dil engeli (SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ6, SÖ7, SÖ8, SÖ10, SÖ11, SÖ12, SÖ13, SÖ14, SÖ15, SÖ16, SÖ17, SÖ20, SÖ21, SÖ22, SÖ23, SÖ24, SÖ25, SÖ26, SÖ28, SÖ30, SÖ31, SÖ32, SÖ33, SÖ34, SÖ35, SÖ36, SÖ37, SÖ38, SÖ40)	33
	Kültür farklılığı (SÖ6, SÖ37)	2
	Maddi sıkıntılar (SÖ16, SÖ24)	2
	Suriyeli ailelerin sık yer değiştirmeleri (SÖ9)	1

Tablo 6 da araştırmaya katılanların görüşlerine bakıldığında Suriyeli çocukların eğitime erişimleri konusunda büyük çoğunlukla dil engeli medeniyle zorluklar yaşandığı görülmektedir. 34 katılımcı Suriyeli çocukların eğitime erişimlerinde sorunlar yaşadıklarını ifade ederken 6 katılımcı (SÖ1, SÖ18, SÖ19, SÖ27, SÖ29, SÖ39) ise Suriyeli çocukların eğitime erişimlerinde herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı SÖ6 ve SÖ37 dil engeli ile birlikte kültür farklılığının da eğitime erişimde engel olduğunu belirtmektedir. SÖ16 ve SÖ24 ise dil engeliyle birlikte maddi olanakların yetersizliğinin de çocukların eğitime erişimlerinde engel olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı SÖ9 ise ailelerin sık yer değiştirmelerinin eğitime erişimlerini zorlaştırdığını belirtmektedir. Katılımcı görüşlerine dair bazı örnekler aşağıda belirtilmiştir.

“Bence en büyük sıkıntıyı ev etkinliklerinde yaşıyorlar. Anne ve babalar dil sorunundan dolayı çocuklarına yardımcı olamıyorlar.” (SÖ2)

“Günlük konuşma dilini öğreniyorlar, fakat yazılı sınavlarda Türkçe'ye yeterince hakim olmadıkları için bildiklerini de gösteremiyorlar.” (SÖ5)

“Dil konusunda sorun yaşıyorum. Çocukları Türkçeyi konuşmaya teşvik ediyorum. Dersi daha yavaş, açık ve anlaşılır işliyorum.” (SÖ8)

“Suriyeli ailelerin sıkça yer değiştirmelerinden dolayı sorun yaşıyoruz.” (SÖ9)

“İletişim konusunda zorluklar yaşıyoruz. Kelime anlamlarına yeterince hakim olmadıkları için anlamlandıramıyorlar. Örnek sayısını arttırarak daha çok bildikleri kelimelerle anlatmaya çalışıyoruz.” (SÖ13)

“Kültür farklılığı ve dil probleminden dolayı eğitime karşı ilgisiz kalıyorlar.” (SÖ6)

“En çok karşılaştığımız sorun iletişim. Dil farklılığı nedeniyle bazı öğrenci ve velilerle hiçbir şekilde iletişim kuramıyoruz. Çeviri programları ile mesajlaşarak iletişim kurmaya çalışıyoruz. Bazı durumlar yine de net bir şekilde ifade edilmiyor.” (SÖ28)

“En büyük sorun dil engeli (Evde konuşulan dil Arapça). Okumayı yazmayı öğrenciler de okuduklarını, yazdıklarını yeterince anlamıyorlar ya da çok zorlanıyorlar. Bu zorlukları aşmak için görsel, işitsel içerikli etkinlikler yapmaya çalışıyorum.” (SÖ30)

“Maddiyatları yetersiz olduğundan çocukları okula boş gönderiyorlar. Onlara materyalleri biz temin etmeye çalışıyoruz.” (SÖ24)

“Aslında öğrencilerin 1. sınıfta okumaya geçmeleri konusunda ciddi zorluklar yaşamıyoruz, ancak ileri sınıflarda verilen kazanımları alamadıklarını gözlemliyoruz. Bunu da konuşulan dilin farklı olmasına bağlıyorum.” (SÖ40)

✓ *Sınıf, okul ve çevre ile uyumda yaşanan sorunlar*

Sınıflarda öğrenci mevcutlarının artması sonucu yaşanan sorunlara dair bulgular aşağıda Tablo 7 de belirtilmiştir.

Tablo 7. Öğrenci mevcutlarının artmasıyla sınıfta yaşanan sorunlara dair görüşler

Tema	Kodlar	Frekans(f)
Sınıf mevcutlarının artmasıyla sınıf yönetiminde yaşanan zorluklar	Sınıf hakimiyeti zorluğu (SÖ1, SÖ3, SÖ5, SÖ8, SÖ11, SÖ12, SÖ15, SÖ17, SÖ22, SÖ23, SÖ25, SÖ27, SÖ28, SÖ30, SÖ31, SÖ33, SÖ40) Akran zorbalığı (SÖ2, SÖ9, SÖ10, SÖ13, SÖ14, SÖ16, SÖ18, SÖ19, SÖ29, SÖ32, SÖ34, SÖ35, SÖ39) Öğrencilerin kendi aralarında konuşmaları (SÖ6, SÖ20, SÖ21, SÖ26, SÖ37)	17 13 5

Tablo 7 deki bulgulara bakıldığında Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesi sonucunda sınıflarda öğrenci sayılarının artmasıyla ilgili araştırmaya katılan 35 sınıf öğretmeninin sınıf yönetiminde olumsuzluklar yaşadığı görülmektedir. Toplam 40 katılımcı içerisindeki oranlamaya bakıldığında bu oranın oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Sınıf mevcutlarının artması neticesinde sınıf yönetiminde zorluklar yaşadığını belirten katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda belirtilmiştir.

“Sınıflarımız zaten kalabalık. Suriyeli öğrenciler de dahil olunca daha da kalabalık oluyorlar. Sınıf hakimiyeti açısından zorluklar yaşıyorum.” (SÖ25)

“Bazen yaşı sınıf seviyesinin çok üzerinde olan öğrenciler geliyor. Diğer öğrenciler bunların yanında küçük kaldığından akran zorbalığı ile karşılaşabiliyoruz.” (SÖ19)

“Öğrenciler Türkçeyi anlamadıkları için ders sırasında sıkılıyorlar ve kendi aralarında konuşmaya başlıyorlar.” (SÖ20)

“Sınıfta öğrenci sayısının artması her zaman eğitim öğretime olumsuz yansır.” (SÖ23)

“Daha önce okula gitmeden ara sınıftan başlayan öğrencilerle ciddi uyum sorunu yaşıyorum. Bu öğrencilerle branş derslerinde bireysel çalışmalar yapıyorum.” (SÖ5) “Öğretimden önce davranış kazandırılmalı, saldırgan tutumlar var.”(SÖ31)

“Çoğu Suriyeli öğrenciler sınıflarda ve teneffüslerde sadece Suriyeli arkadaşlarıyla konuşup oyun oynuyorlar. Bu adaptasyonun önündeki en büyük engeldir. Ben sınıfta arkadaş ortamını karma hale getirerek alışma sürecini hızlandırıyorum.” (SÖ21)

Katılımcılardan SÖ3, SÖ6, SÖ8, SÖ9, SÖ10, SÖ11, SÖ12, SÖ13, SÖ14, SÖ22, SÖ26, SÖ27,

SÖ30, SÖ33, SÖ38 ve SÖ39 öğrencilerin sınıfa, okula ve çevreye uyumlarını kolaylaştırmak için Türk ve Suriyeli öğrencilerin birlikte katıldığı sosyal faaliyetler düzenlediklerini, özellikle birlikte oyunlar oynatarak sosyalleşmelerini, uyumlarını sağlamaya çalıştıklarını ifade etmektedirler. SÖ2, SÖ7 ve SÖ29 öğrencilerin sınıfa, okula ve çevreye uyumlarında sorun yaşamadıklarını belirtirken, SÖ23, SÖ34 ve SÖ35 ise Suriyeli öğrencilerin uyumunda dil engelinin olduğu belirtmektedirler.

Katılımcı SÖ1 okullarda açılan uyum sınıflarının uyumu kolaylaştırdığını, SÖ15 ise uyum probleminin her geçen gün arttığını, şiddetin yüksek seviyede olduğunu belirtmektedir. SÖ37 "Uyumu zorlaştıranlar Suriyeli öğrenci velileridir. Ülkemizde doğan çocuklarına Türkçeyi bilerek öğretmiyorlar" diyerek Suriyeli velilerin ülkemizde doğan çocuklarına Türkçeyi öğretmeyerek uyum konusunda engel teşkil ettikleri görüşünü dile getirmektedir. Katılımcılardan SÖ4, SÖ7, SÖ24, SÖ36, SÖ38 ise sınıflarda öğrenci mevcudunun artması neticesinde sınıf yönetiminde olumsuz etkileri olduğunu düşünmediklerini belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli çocukların akademik başarıları ile ilgili düşünceleri, akademik başarısı düşük olan öğrenciler için çözüm önerileri nelerdir sorusuna katılımcılardan gelen cevaplar şu şekildedir.

Suriyeli çocukların akademik başarıları ile ilgili araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin düşüncelerine dair bulgular aşağıda Tablo 8 de gösterilmiştir.

Tablo 8. Suriyeli çocukların akademik başarı durumları ve çözüm önerileri

Temalar	Kodlar	Frekans(f)
Suriyeli öğrencilerin akademik başarı durumları	Düşük başarı (SÖ1, SÖ4, SÖ5, SÖ6, SÖ7, SÖ8, SÖ10, SÖ11, SÖ12, SÖ13, SÖ16, SÖ15, SÖ17, SÖ18, SÖ19, SÖ20, SÖ22, SÖ27, SÖ28, SÖ31, SÖ32, SÖ33, SÖ34, SÖ35, SÖ36, SÖ37, SÖ38, SÖ40)	28
	Başarıda farklılıklar var (SÖ9, SÖ14, SÖ21, SÖ25, SÖ26, SÖ39)	6
	Matematik dersinde başarılı (SÖ2, SÖ30)	2
Akademik başarının yükseltilmesi ile ilgili çözüm önerileri	Okuma yazmayı geliştirme (SÖ7, SÖ8, SÖ10, SÖ13, SÖ16, SÖ22, SÖ31)	7
	Dil engelinin aşılması (SÖ4, SÖ11, SÖ15, SÖ17, SÖ18, SÖ33, SÖ34)	7
	Bireysel ilgi (SÖ1, SÖ5, SÖ19, SÖ27, SÖ36)	5
	Görsellerle destekleme (SÖ3, SÖ20, SÖ28, SÖ35)	4

Katılımcılardan SÖ17 "Suriyeli öğrencilerin derse katılımları ve akademik başarıları oldukça düşüktür. Türkçeyi öğrenmeden ve anlamlandırmadan yeterli başarı artışı olmayacaktır." görüşüyle öğrencilerin Türkçe anlamlandırarak öğrenmeleri gerektiğini belirtmektedir. Katılımcı SÖ2 "Genel olarak matematik derslerinde başarıları iyidir. Diğer derslerde okuduklarını anlamlandıramadıklarından dolayı başarıları düşüktür." görüşünü dile getirirken diğer bir katılımcı olan SÖ3 "Daha çok yetenekli oldukları alanlarını kullanmaya çalışıyorum. Örneğin resimde yetenekli olduklarından bu yönüyle katkıları sağlıyorum." diyerek öğrencilerin akademik başarılarının artırılması noktasında resim yeteneklerinden faydalandığını belirtmektedir.

Katılımcı SÖ21 "Ailesi ilgili olan Suriyeli öğrenciler derslerde bazen Türk öğrencilerden daha başarılı olabiliyor. Çünkü akademik başarının sırrı ilgili aileden geçiyor. Düşük olanlar için geriye dönük ek çalışmalar yapıyorum." görüşüyle aile ilgisinin akademik başarıyı olumlu etkilediğini ifade etmektedir. Suriyeli öğrencilerin akademik başarı durumları ve başarıları düşük öğrenciler için yapılan uygulamalar ile ilgili katılımcı görüşlerine aşağıda bazı örnekler verilmiştir.

"Akademik anlamda başarılarını etkileyen en önemli sebep okuduklarını ve dinlediklerini yeterince anlayamadıklarından okuma ve yorum yapmalarına fırsatlar veriyorum." (SÖ13)

"Kitap okuma ve bol bol Türkçe konuşma yapılmalıdır." (SÖ31)

"Derse katmaya çalışıyorum. Daha çok günlük hayatta konuşacakları kelimeleri öğretiyorum." (SÖ10)

Sınıf öğretmenleri Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle yaşanan sorunlar karşısında okul idareleri ve rehberlik servislerinden yeterli desteği alıyorlar mı sorusuna katılımcılardan gelen cevaplar tema şeklinde ve örneklemelerle aşağıda belirtilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin uyum sürecinde yaşadığı sorunlar karşısında okul idareleri ve rehberlik servislerinden aldıkları desteğe ilişkin bulgular aşağıda Tablo 9 da gösterilmiştir.

Tablo 9. Suriyeliler çocukların eğitimi sürecinde okul idareleri ve rehberlik servisleri desteği

Tema	Kodlar	Frekans(f)
Suriyeli öğrencilerin eğitimi sürecinde okul idareleri ile rehberlik servislerinin öğretmenlere desteği	Yeterli (SÖ1, SÖ2, SÖ4, SÖ5, SÖ6, SÖ7, SÖ8, SÖ11, SÖ16, SÖ19, SÖ20, SÖ21, SÖ22, SÖ24, SÖ25, SÖ26, SÖ27, SÖ28, SÖ30, SÖ34, SÖ35, SÖ36, SÖ37, SÖ38, SÖ39, SÖ40)	26
	Yetersiz (SÖ3, SÖ10, SÖ18, SÖ23, SÖ33, SÖ13, SÖ14, SÖ15, SÖ17, SÖ31, SÖ32)	11

Tablo 9 daki bulgulara bakıldığında Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle yaşanan sorunlar karşısında öğretmenlerden okul idareleri ve rehberlik servislerinin desteği hususunda 37 katılımcının sorulan soruya cevap verdiği, 26 katılımcının okul idaresi ve rehberlik servislerinden yeterli desteği aldığı, diğer 11 katılımcının ise yeterli desteği almadığı görülmektedir. Katılımcı SÖ14 "Kısmen yardım alabiliyoruz. Sorunları çözmeye asıl iş yine sınıf öğretmenlerinin üzerindedir." görüşü ile sınıf öğretmenlerinin sorunların çözümünde önemli rol oynadığını belirtmektedir. SÖ3 ailelerle görüşülmesi gereken yerlerde başarılı bir iletişim kurulmadığını ifade etmektedir. Katılımcı SÖ6 uyum sınıflarının açılmasıyla öğretmenin yükünün bir nebze de olsa azaldığını belirtmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli velileri ile iletişim konusunda yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir sorusuna katılımcılardan gelen cevaplar örneklemelerle aşağıda belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan 40 katılımcı sınıf öğretmeninden 33'ü Suriyeli velileri ile iletişimde sorunlar yaşadığını belirtirken, 7 katılımcı sınıf öğretmeni ise Suriyeli velileri ile iletişimde herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmektedir. Suriyeli velileri ile iletişimde sorun yaşadığını belirten öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve sorunlara çözüm önerilerine dair bazı görüşler aşağıda verilmiştir.

“Suriyeli ailelerin de acilen dil eğitimi almaları gerekiyor.” (SÖ1)

“Çoğunda iletişimde sorun yaşanıyor. Dil sorunu var. Okullarda mutlaka tercüman olmalı.” (SÖ2)

“İletişim sorunu yaşıyorum. Anlattığım herhangi bir şeyi birkaç kere beden dili de kullanarak anlatıyorum.” (SÖ10)

“Özellikle telefon görüşmelerinde çok sıkıntı oluyor. Arapça bilen öğrenciler aracılığıyla iletişim sorununu çözmeye çalışıyorum.” (SÖ18)

“Hiç Türkçe bilmeyen velilerimiz var. Çocuklar yardımıyla iletişim kurmaya çalışıyoruz. Fakat çok sağlıklı olmuyor. Bu velilere Türkçe eğitimi verilmeli.” (SÖ24)

“Suriyeli vatandaşların ve çocukların mutlaka okula yazılmadan önce Türkçe eğitime tabi tutulması gereklidir.” (SÖ25)

“Suriyeli velilerimizin çoğu Türkçeyi hiç bilmiyor. Bu konuda velilerden televizyon ve internet aracılığıyla Türkçeyi geliştirmelerini öneriyorum.” (SÖ30)

“Velilere Türkçe dil kursları, okuma yazma kursları düzenlenmelidir.” (SÖ34)

Türk ve Suriyeli öğrencilerin birbirlerine karşı tutumları ve öğrencilerin kaynaşması konusunda sınıf öğretmenlerinin uygulamaları nelerdir sorusuna katılımcılardan gelen cevaplar örneklemelerle aşağıda belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan 40 sınıf öğretmeni katılımcıdan SÖ2, SÖ5, SÖ7, SÖ8, SÖ16, SÖ19, SÖ24, SÖ26, SÖ27, SÖ35, SÖ38 ve SÖ40 sınıflarında Türk ve Suriyeli öğrencilerin birbirlerine karşı tutumlarında olumsuzluklar görmediklerini, gruplaşmaların olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan SÖ10, SÖ21, SÖ30, SÖ31, SÖ33, SÖ37 ve SÖ39 sınıflarında Türk ve Suriyeli öğrencilerin birbirlerine karşı normal tutumları olmasına rağmen kendi aralarında gruplaşmaların olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin kaynaşmalarını sağlama hususunda öğretmen uygulamalarına yönelik aşağıda bazı örnekler verilmiştir.

“Gruplaşan öğrencileri sınıfta ayrı oturtuyorum. Suriyeliler genelde kendi aralarında oyun oynamak istiyorlar.” (SÖ10)

“İster istemez gruplaşmaya meyilli oluyorlar. Fakat yeterli etkinlik ve gayretle birbirlerine alışıp birlik olabiliyorlar.” (SÖ21)

SÖ1, SÖ3, SÖ4, SÖ6, SÖ9, SÖ11, SÖ13, SÖ14, SÖ15, SÖ17, SÖ18, SÖ20, SÖ22, SÖ25, SÖ28, SÖ29, SÖ32, SÖ34 ve SÖ36 katılımcıları Türk ve Suriyeli öğrenciler arasında gruplaşmalar olduğunu, olumsuz tutumların olduğunu belirten katılımcılardır. Öğrencilerin birbirleriyle kaynaşmaları, birbirlerine karşı olumlu tutumlar geliştirmeleri ile ilgili katılımcıların aşağıdaki uygulamaları örnek verilebilir.

“Empati kurmalarını sağlıyorum. Sıralarda oturmalarında genelde Türk ve Suriyeliyi beraber oturtmaya çalışıyorum. Sosyal etkinliklerde öncelik verip onları etkinliklere katmaya çalışıyorum.” (SÖ3)

“Gruplaşmaların çocuklardan değil, aile tutumlarından kaynaklandığını düşünüyorum. Bunun için bazı farklılıkları gösteren videolar izletiyorum. Sınıf içi etkinlikler yapıyorum.” (SÖ6)

“Sorunun çözümünü oyunlarda buluyorum, çeşitli sosyal etkinliklerle gruplaşmaları önlemeye çalışıyorum.” (SÖ14)

“Okulda çocukların birbirleri ile iletişimini güçlendirecek ortamı oluşturuyoruz.” (SÖ20)

“Daha çok Türk öğrenciler Suriyeli öğrencilerle oturmak istemiyorlar. Sebeplerini sorduğumuzda sevmiyorum ya da ailem istemiyor gibi cevaplar alıyorum. Gruplaşmaları önlemek adına Suriyeli öğrencileri Türk öğrencilerle bir arada oturtmuyorum. Böylelikle diğer öğrencilerle iletişim ve paylaşım gerçekleşiyor. Bu da bir nebze de olsa sınıfa uyumu sağlıyor.” (SÖ28)

Katılımcı SÖ1 gruplaşmaların daha çok sınıfta değil de bahçede teneffüslerde olduğunu, gruplaşmaları öğrencilerle konuşarak çözmeye çalıştığını, Katılımcı SÖ17 Suriyeli öğrencilerin kendi aralarında gruplaştığını, Türk öğrencilere karşı şiddet uyguladıklarını bu durumda Türk öğrencilerin de onları yeteri kadar benimsemediğini belirtmektedir. SÖ12 ve SÖ23 ailelerin dışlama konusundaki ön yargılarının öğrencilerde az da olsa etkilerinin olduğu görüşünü ifade etmektedirler. Katılımcı görüşlerine bakıldığında 40 katılımcıdan 26 sınıf öğrencileri arasında gruplaşmalar olduğunu belirtmesi, gruplaşma ile ilgili anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin okullarda Suriyeli öğrenciler için açılan Türkçe dil kursları, uyum sınıfları ve telafi programları hakkındaki düşünceleri nelerdir sorusuna katılımcılardan gelen cevaplar tema şeklinde ve örneklemelerle aşağıda belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan 40 katılımcıdan 36'sı bu araştırma sorusunu cevaplamıştır. 27 katılımcı okullarda açılan Türkçe dil kursları, uyum sınıfı uygulamaları ve telafi programlarının yeterli olmadığını belirtirken, dokuz katılımcı bu çalışmaların yeterli olduğunu belirtmektedir. Katılımcı görüşleri aşağıda tablo 10 da verilmiştir.

Tablo 10 Türkçe dil kursları, uyum sınıfları ve telafi programları ile ilgili görüşler

Temalar	Kodlar	Frekans(f)
Okullarda açılan Türkçe dil kursları, uyum sınıfları ve telafi programları	Yeterli (SÖ1, SÖ4, SÖ5, SÖ9, SÖ13, SÖ27, SÖ31, SÖ32, SÖ38)	9
	Yeterli değil (SÖ2, SÖ3, SÖ6, SÖ7, SÖ8, SÖ11, SÖ26, SÖ14, SÖ15, SÖ16, SÖ17, SÖ18, SÖ20, SÖ21, SÖ22, SÖ23, SÖ24, SÖ25, SÖ28, SÖ29, SÖ30, SÖ33, SÖ34, SÖ35, SÖ36, SÖ39, SÖ40)	27

Tablo 10 incelendiğinde Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunu kolaylaştırmak için ilkokullarda öğrenciler için açılan Türkçe dil kursları, uyum sınıfları ve telafi programlarının yeterli olmadığını belirten öğretmen görüşlerinin %75 oranında olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin okullarda Suriyeli öğrenciler için açılan uyum sınıfları, Türkçe dil kursları ve telafi programları hakkındaki bazı görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“Uyum sınıfları, dil kursları ve telafi programlarının iyi uygulamalar olduğunu düşünüyorum.”(SÖ5)

“Evet yeterlidir. Ama uyum süreci zaman alacaktır.”(SÖ13)

“Uyum sınıfından hiçbir fayda görmedim. Tam tersi çocuklarda saldırganlık arttı.”(SÖ11)

“Tam olarak yeterli olduğunu düşünmüyorum. Arttırılması ve çoğaltılması gerekiyor. Denetlenmeli ve çeşitlendirilmeli.”(SÖ24)

“Uyum sınıflarının birinci sınıftan itibaren olması gerektiğini düşünüyorum.” (SÖ26) “Kesinlikle yeterli değil. Çünkü Suriyeli öğrenci sayısı çok fazladır. Çoğunluğunda da dil sorunu olduğu için yetersiz kalıyor.” (SÖ28)

“Bu kurslar faydalı ancak yeterli değil. Aile ortamında konuşulan dilin farklı olması sebebiyle Türkçe' nin anlaşılması ve kullanılmasında sorunlar yaşanıyor. Anne babaların da dil konusunda eğitim almaları faydalı olacaktır.”(SÖ30)

Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde yaşadığı sorunların nelerdir sorusunun katılımcılardan gelen cevaplar tema şeklinde ve örneklemelerle aşağıda belirtilmiştir

Suriyeli geçici koruma altındaki çocukların Türk eğitim sistemine uyumu sürecinde sınıf öğretmenlerinin en yoğun olarak yaşadığı sorunlar ve bu sorunların çözümüne dair katılımcıların görüşleri aşağıdaki tablo 11 de gösterilmiştir.

Tablo 11 Suriyelilerin eğitiminde sınıf öğretmenlerinin yoğun olarak yaşadığı sorunlar

Tema	Kodlar	Frekans(f)
Suriyelilerin eğitiminde sınıf öğretmenlerini yoğun olarak yaşadığı sorunlar	İletişim ve dil sorunu (SÖ1, SÖ3, SÖ4, SÖ6, SÖ7, SÖ8, SÖ9, SÖ10, SÖ11, SÖ12, SÖ13, SÖ14, SÖ15, SÖ16, SÖ17, SÖ18, SÖ19, SÖ20, SÖ22, SÖ23, SÖ24, SÖ25, SÖ26, SÖ27, SÖ28, SÖ29, SÖ30, SÖ32, SÖ33, SÖ34, SÖ35, SÖ36, SÖ37, SÖ38, SÖ39, SÖ40)	11
	Şiddete eğilim (SÖ6, SÖ8, SÖ13, SÖ15, SÖ16, SÖ17, SÖ20, SÖ32, SÖ36, SÖ37, SÖ38)	7
	Sosyalleşme sorunu (SÖ8, SÖ11, SÖ15, SÖ21, SÖ22, SÖ35, SÖ38)	6
	Kültürel uyumsuzluk (SÖ14, SÖ15, SÖ34, SÖ35, SÖ36, SÖ37)	5
	Aile ilgisizliği (SÖ2, SÖ6, SÖ17, SÖ25, SÖ26)	1
	Devamsızlık (SÖ33)	1

Tablo 11 deki bulgulara bakıldığında iletişimde dil sorununun en yoğun yaşanan sorun olduğu görülmektedir. Dil sorununu şiddet eğilimi, sosyalleşme sorunu, kültürel uyumsuzluk, aile ilgisizliği ve devamsızlık gibi sorunlar izlemektedir. Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunda sınıf öğretmenlerinin yoğun olarak yaşadığı sorunlar ve sorunlara ilişkin çözüm önerileri ile ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir.

“Suriyeli öğrencilerde şiddete yönelim çok fazladır. Başlı boşluk, ailelerin ilgisizliği, dil sorunu. İletişim kuramayan öğrenci anlaşmadığı için daha da hırçınlaşabiliyor. Bunun için Türk eğitim sistemi içerisinde fakat farklı okullarda eğitim görmeleri gerektiğini düşünüyorum. En azından okuma yazma Türkçe konuşabilme kısımları için önce ayrı, daha sonra aynı okullarda eğitim alarak daha iyi bir noktaya varılabilir.”(SÖ6)

“Dil engeli büyük bir sorun, davranış bozukluğu olan çok öğrenci var. Eğitime önce ailelerden başlanması

gerektiğini düşünüyorum.”(SÖ8)

“Türkçe öğrenecekleri ayrı sınıfları olmalı. En azından günlük üç ders uyum eğitimi almalılar.” (SÖ10)

“Dil ve sosyalleşme sorunu yaşıyorlar. Ne kadar çabalasak da bir ilerleme göremedik. Suriyeli öğrencilere uyum ve Türkçeyi konuşma eğitimi verildikten sonra sınıflara dahil edilmeli.” (SÖ11)

“Dil sorunu en büyük problem olarak devam ediyor. 3 yaşından itibaren kreşler ücretsiz olmalı, aileler de dil kurslarına zorunlu gönderilmeli...” (SÖ29)

“En büyük sorunlar dil ve devamsızlık. Bir ay boyunca okula gelmeyen öğrencilere niye gelmediklerini sorduğumda Suriye'ye gittik cevabı beni daha da yıpratıyor. Verdiğim emekler boşa gidiyor diye düşünüyorum.” (SÖ33)

5. SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgulara Şanlıurfa Haliliye ilçesinde Suriyeli geçici koruma altındaki çocukların eğitim gördüğü 10 merkez ilkokulda görev yapan 40 sınıf öğretmeninin görüşleri alınarak ulaşılmıştır. Seçilen ilkokullarda 4 yıl ve üzeri çalışan sınıf öğretmenlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşleri alınan öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıfların tamamında Suriyeli çocukların eğitim gördüğü tespit edilmiştir. Bazı sınıflarda Suriyeli öğrenci sayılarının Türk öğrenci sayılarından fazla olduğu görülmektedir. Bunun durumun okulların bulunduğu adres bölgelerinde Suriyeli göçmenlerin yoğunlaşmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin okutmuş oldukları sınıflardaki Suriyeli öğrencilerin toplam öğrenciler içinde %30 civarında olduğu tespit edilmiştir.

Geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesi ile ilgili olarak 40 katılımdan 25 i olumlu görüş bildirirken, 13 katılımcı olumsuz görüş beyan etmiştir. İki katılımcı ise hem olumlu hem olumsuz görüş belirtmiştir. Katılımcıların yarısından fazlası Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesini gerekli ve yararlı olarak görmektedir. Türkiye’de bulunan Suriyeli çocukların topluma uyumu ve sosyalleşme gereklilikleri düşünüldüğünde en iyi yolun eğitimden geçtiği bilinmektedir. Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle birlikte yaşanan değişim, davranış sorunları, eğitime erişim, sınıf, okul ve çevre ile uyumda yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili katılımcı görüşlerine bakıldığında öğrencilerde yaşanan olumlu değişimlerin yanında olumsuz değişimlerin de olduğu görülmektedir. 14 katılımcı sınıf öğretmeni öğrencilerde olumlu değişim gözlemlediklerini belirtirken 15 katılımcı ise şiddete meyilli olma, saldırganlık gibi olumsuz değişimleri gözlemlediklerini belirtmişlerdir. 11 katılımcı sınıf öğretmeni ise hem olumlu hem olumsuz değişimler gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Suriyeli çocukların eğitim süreci içerisinde sergilediği davranışlara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu öğrencilerde davranış sorunları olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. 40 katılımcıdan 34’ü iletişimde dil engeli nedeniyle sorunlar yaşadığını ve bu nedenle öğrencilerin eğitime erişimlerinde büyük zorluklar yaşadığını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin Türkçeyi yeterli düzeyde bilmemeleri nedeniyle kendilerini tam olarak ifade edememeleri, akranlarınca anlaşılmadıklarından dolayı onlara karşı saldırgan tavırlar sergilemeleri, derslere yeterince katılmamaları, akademik başarılarının düşüklüğü konularındaki katılımcı görüşlerine bakıldığında dil engelinin yaşanan çoğu olumsuzluğun nedeni olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle birlikte sınıf mevcutlarının artmasına bağlı olarak 40 katılımcıdan 35 katılımcı sınıf öğretmeni sınıf yönetiminde zorluklar yaşadığını belirtirken beş katılımcı zorluk yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf mevcutlarının artmasıyla sınıf yönetiminde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun zorluklar yaşadığı görülmektedir.

Suriyeli öğrencilerin akademik başarı durumları ile ilgili olarak araştırmaya katılan 40 katılımcıdan 28 katılımcı sınıf öğretmeni öğrencilerin akademik başarılarının düşük olduğunu, iki katılımcı ise Suriyeli öğrencilerin matematik derslerinde daha başarılı olduğunu ifade etmiştir. Suriyeli Öğrencilerin akademik başarıların artırılması noktasında, yedi katılımcı öğrencilerin seviyelerine uygun çalışmalar yaptıklarını, beş katılımcı öğrencilerle bireysel olarak ilgilendiklerini, yedi katılımcının öğrencilerin dil engellerinin aşılması gerektiği yönündeki çözüm önerileri sunduğu, üç katılımcı ise çalışmalarda görsellerden yararlanılması gerektiğini belirten çalışmalar görülmektedir. Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle süreç içerisinde yaşanan sorunlar karşısında sınıf öğretmenlerine okul idareleri ve rehberlik servislerinden yeterli desteğin sağlanıp sağlanmadığı hususunda 37 katılımcı alt probleme ait soruyu cevaplamıştır. 26 katılımcı sınıf öğretmeni okul idareleri ve rehberlik servislerinden yaşanan sorunlar karşısında yeterli desteği aldıklarını, beş katılımcı yeterli destek alamadıklarını, altı katılımcı ise kısmen desteklendiklerini belirtmiştir. Bu durumda öğretmenlerin yarısından fazlasının yaşanan sorunlar karşısında okul idareleri ve rehberlik

servislerinden destek aldığı görülmektedir. Bu durumda okul idareleri ve rehberlik servislerinin Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunda sınıf öğretmenlerine desteklerinin daha da yükseltilmesi gerektiği söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrenci velileri ile iletişimlerine dair bulgular incelendiğinde 40 katılımcının 33'ü iletişim sorunları yaşadığını ve sorunun kaynağının dil engelinden oluştuğunu belirtmektedir. Diğer yedi katılımcı ise iletişimde problem yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Suriyeli velilerle iletişim sorunu yaşadığını belirten öğretmenlerin sayısı incelendiğinde %80 in üzerinde bir oran ortaya çıkmaktadır ki bu oran oldukça yüksektir. Dil engelini aşılması için velilere Türkçe dil eğitimi verilmesi önerisinin en çok sunulan öneri olduğu görülmektedir.

Suriyeli ve Türk öğrencilerin birbirlerine karşı tutumları ve bu konuda yapılan çalışmalar ile ilgili bulgulara bakıldığında 40 katılımcıdan 26 sınıf öğrenciler arasında gruplaşmalar olduğunu belirtmektedir. Öğrenciler arasındaki gruplaşmaları önleme, birbirleriyle kaynaşmalarını sağlama noktasında sosyal etkinliklerde öğrencilerin katılımını etkin bir şekilde sağlama ve sınıf içinde karma bir şekilde beraber oturtulmaları uygulamalarının yapıldığı görülmektedir. 12 katılımcı sınıf öğretmeni ise öğrencilerin birbirlerine karşı olumsuz tutumları olmadığını ve sınıflarında gruplaşmaların oluşmadığını belirtmiştir.

Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumunu kolaylaştırmak için okullarda açılan Türkçe dil kursları, uyum sınıfları ve telafi programlarının yeterli olup olmadığı ile ilgili 36 katılımcının

27 katılımcı sınıf öğretmeni bu çalışmaları yeterli görmediklerini, dokuz sınıf öğretmeni ise yeterli gördüklerini belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun bu çalışmaların artırılması yönündeki önerilerine bakıldığında Türkçe dil kurslarının velileri de kapsayacak şekilde genişletilmesi, öğrencilerin okul öncesine yönlendirilerek dil engelini bu kademede aşılması gerektiği yönündeki görüşlerin olduğu görülmektedir.

Suriyeli geçici koruma altındaki çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde sınıf öğretmenlerinin en çok yaşadığı sorunların sırasıyla iletişimde dil sorunu, şiddet eğilimi, sosyalleşme sorunu, kültürel uyumsuzluk, aile ilgisizliği olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan 40 katılımcıdan 36 sınıfın dil problemi yaşadığı bulgusu incelendiğinde dil sorununun uyum sürecinde etkisinin fazla olduğu, bu sorunun diğer birçok soruna yol açtığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin Türkçeyi yeterince öğrenememelerinin bir nedeni de Suriyeli ailelerin aile içinde kendi dillerini konuşmaları olarak görülmüştür. Dil engeli olan öğrencilerin uyumda zorlandığı, kendilerini ifade edemediklerinden dolayı hırçınlaşarak şiddete başvurdukları sonuçlarına ulaşılmaktadır. Öğretmenlerin dil engeli nedeniyle tüm sınıfa daha fazla zaman ayırmak zorunda kalması sonucu eğitim öğretim faaliyetlerinin yavaşladığı, akademik başarının bu nedenlerle düştüğü, sınıfların kalabalıklaşması neticesinde sınıf yönetimlerinde zorlukların yaşandığı, Suriyeli ailelerin Türkçe dil eğitimine tabi tutulması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

6. TARTIŞMA

2011 yılından itibaren ülkelerindeki iç karışıklıklar nedeniyle Türkiye'ye sığınan Suriyeli göçmenlerin çocuklarına ilk başlarda sınıra yakın bölgelerde kurulan geçici barınma merkezlerinde, daha sonra kamp dışı yerleşim alanlarında faaliyete geçen geçici eğitim merkezleri aracılığıyla eğitim vermeye başlanmıştır. 2017 yılından itibaren ise geçici eğitim merkezleri aşamalı olarak kapatılarak Suriyeli çocuklar Türk eğitim sistemine dahil edilmeye başlanmıştır. Suriyeli göçmenlerin en çok yaşadıkları şehirlerden birisi de Şanlıurfa'dır. Suriyeliler özellikle merkez ilçelerde yoğunlaşmıştır. Bu ilçelerden biri olan Haliliye ilçesinde Suriyeli göçmenlerin dağılımı mahallelere göre değişmektedir. Bazı mahallelerde sayılarının yoğunluğu haliyle bu mahallelerdeki okullardaki öğrenci sayılarına yansımıştır. Haliliye ilçesinde yapılan araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesini gerekli ve yararlı olarak görmüştür. Türkiye'de bulunan Suriyeli çocukların topluma adapte olmaları ve toplum içinde sosyalleşmeleri için eğitim sistemine dahil edilmelerinin gerekli olduğu açıktır. Kultas'ın yapmış olduğu araştırmada da katılımcılar, okulun göç eden öğrenciler için bir sosyalleşme yeri olduğunu, çocukların okulda arkadaşlar edindiklerini, oyun ortamlarının arttığını ve bunun sonucunda farklı bir kültüre uyum sağladıklarını ifade etmişlerdir (Kultas, 2017).

Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmesiyle birlikte yaşanan değişim, davranış sorunları, eğitime erişim, sınıf, okul ve çevre ile uyumda yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğrencilerde yaşanan olumlu değişimlerin yanında olumsuz değişimlerin de olduğu görülmektedir. Öğrencilerin eğitim süreci içerisinde sergilediği davranışlara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu öğrencilerde davranış sorunları olduğu olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle dil engeli nedeniyle sorunlar yaşadığını ve dil sorunu nedeniyle öğrencilerin eğitime erişimlerinde büyük zorluklar yaşadıklarını

belirtmişlerdir.

Suriyeli öğrencilerde Türkçe dil gelişiminin yavaş olmasının nedeni olarak Suriyeli ailelerin aile içerisinde kendi dillerinde öğrencilerle iletişim kurmaları ve çocuklarına öncelikle anadillerini öğretme amaçları olabilir. Öğrencilerin Türkçeyi yeterince bilmemelerinden dolayı kendilerini okulda tam olarak ifade edememeleri, derslere yeterince katılmamaları gibi nedenlerden dolayı akademik açıdan yetersizliklerinin beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Suriyeli öğrencilerin dil sorunları nedeniyle diğer öğrencilerle sağlıklı iletişim kuramamaları sonucu sınıf ile aralarındaki bağların zayıflayacağı ve Suriyelilerin kendi aralarında grubaşacağı söylenebilir. İmamoğlu ve Çalışkan'ın (2017) araştırmalarında da “İletişim kuramayan bireyler zamanla hırçın tavırlar sergileyebilir; kendisine ve çevresine zarar veren davranışlarda bulunma eğilimine girebilir” (İmamoğlu ve Çalışkan, 2017: 540) bulgularına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun görüşüne göre Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarının düşük olduğu, öğrencilerin okuyup yazdıklarını anlamlandıramamaları nedeniyle zorluklar yaşadığı belirtilmiş, bazı katılımcılar da Suriyeli öğrencilerin matematik dersinde başarılı olduklarını belirtmişlerdir. Emin'in (2018) araştırmasında da Suriyeli öğrencilerin matematik alanındaki başarılarının sınıf ortalamasının üzerinde olduğu tespit edilmiştir (Emin, 2018). Bazı katılımcılar da öğrencilerin matematik derslerinde başarılı olduğunu ancak bu derste de problemin metin kısımlarını anlamada zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Burada yine öğrencilerin Türkçeyi yeterince geliştirememeleri nedeniyle okudukları kelimelerin anlamlarını bilmemekten kaynaklı bir durum ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin akademik başarılarının artırılması için dil engelinin aşılması yönünde yedi katılımcı görüş belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli velileri ile iletişimlerini incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun iletişim sorunları yaşadığı ve sorunun kaynağının velilerin ilgisizliği ile dil engeli nedenleriyle oluştuğu görülmektedir. Nitekim, sınıf öğretmenleriyle yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin velilerle iletişim kuramadıkları bunun tek nedeninin de velilerin ilgisizliği olduğu vurgulanmıştır (Aykırı, 2017). Ancak Haliliye ilçesindeki sınıf öğretmenleri ile yapılan araştırmada velilerle yaşanan iletişim sorunlarının en çok dil engelinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar dil engelinin aşılması için velilere Türkçe dil eğitimi verilmesi önerileri sunmuşlardır.

Eğitim sürecinde Suriyeli ve Türk öğrencilerin birbirlerine karşı tutumları ile ilgili katılımcıların yarısından fazlası öğrenciler arasında olumsuz tutumların var olduğunu ve bu durumun gruplaşmalara neden olduğunu belirtmiştir. Yapılan bir araştırmada Suriyeli çocuklara karşı Türk öğrencilerin olumsuz tutum ve davranışları bu uyumu zorlaştıran bir etken olarak ortaya çıkmaktadır (Çakmak, 2018). Öğrenciler arasındaki gruplaşmaları önlemek, öğrencilerin kaynaşmalarını sağlamak için sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, öğrencilerin sınıfta karma bir şekilde oturma düzenlerinin sağlanması uygulamalarının katılımcılar tarafından yapıldığı görülmektedir.

Türk eğitim sistemine dahil edilen Suriyeli çocukların uyumunu kolaylaştırmak için okullarda açılan Türkçe dil kursları, uyum sınıfları ve telafi programlarının yeterli olup olmadığı ile ilgili görüşlere bakıldığında katılımcıların çoğunluğunun bu çalışmaları yeterli görmediği görülmektedir. Katılımcıların çoğunun bu çalışmaların artırılması yönündeki önerilerine bakıldığında Türkçe dil kurslarının velileri de kapsayacak şekilde genişletilmesi, öğrencilerin okul öncesine yönlendirilerek dil engelinin okul öncesi kademesinde aşılması gerektiği önerileri dikkat çekmektedir.

Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde sınıf öğretmenlerinin yoğun olarak yaşadığı sorunların sırasıyla iletişimde dil sorunu, şiddet eğilimi, sosyalleşme sorunu, kültürel uyumsuzluk, aile ilgisizliği gibi sorunların öne çıktığı görülmektedir. Dil engeli olan öğrencilerin uyumu zorlaştırdığı, kendisini ifade edemediğinden dolayı hırçınlaşarak şiddete başvurduğu, öğretmenin dil engeli nedeniyle tüm sınıfa daha fazla zaman ayırmak zorunda kalması nedeniyle eğitim öğretim faaliyetlerinin yavaşladığı, akademik başarının bu nedenlerle düştüğü, sınıfların kalabalıklaşması sonucu sınıf yönetimlerinde zorlukların yaşandığı görülmektedir. Şensin'in (2016) sınıf öğretmenleriyle yaptığı araştırmada Suriyeli öğrencilerin bir ön eğitimden geçmeden mevcut eğitim sistemine dahil edilmesinin yanlış olduğu vurgulanmıştır (Şensin, 2016). Katılımcılar öğrencilerin ön eğitim göremek eğitim sistemine dahil edilmelerinin yanında Suriyeli velilerin de Türkçe dil eğitimine tabi tutulmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

7. ÖNERİLER

- ✓ Suriyeli geçici koruma altındaki çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesini katılımcıların çoğunluğu gerekli ve yararlı olarak görmektedir. Ancak Türkçeyi yeterince bilmemelerinden kaynaklanan

sorunların çözümü noktasında Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmeden önce ön hazırlıklardan geçirilmesi gerektiği önerileri getirilmiştir. Öğrencilerin okul öncesi kademesine yönlendirilerek, okul öncesine erişimlerinde kolaylıklar sağlanarak dil engellerinin bu kademe aşılması sağlanabilir.

- ✓ Suriyeli göçmenlerin yoğunlukta olduğu mahallelerdeki okullarda Suriyeli öğrencilerin sınıflarda Türk öğrenci sayısını geçtiği, kalabalıklaşan sınıflarda öğretmenlerin sınıf yönetiminde zorluklar ve sorunlar yaşadığı görülmüştür. Bu okullarda sınıflarda Suriyeli öğrenci sayısının normal düzeyde tutulmasını sağlayacak tedbirler kapsamında bu mahallelerde Suriyeli göçmenlerin eşdeğer başka bölgelere kaydırılmasıyla okullarda Suriyeli öğrenci yoğunluğu azaltılarak dengelenebilir.
- ✓ Suriyeli velilerle iletişim sorunlarının çözümü için velilerin Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla Türkçe dil kurslarına katılmaları teşvik edilmelidir. Suriyeli velilerin çocukların eğitim süreçlerine ilgi ve desteklerinin artırılması için okulda yapılan etkinliklere Suriyeli velilerin katılımı özendirilmeli ve bu konuda çaba gösterilmelidir.
- ✓ Okullarda açılan Türkçe dil kursları artırılabilir, telafi programları daha yaygın yapılabilir.
- ✓ Suriyeli öğrencilerin eğitiminde okul idareleri ve rehberlik servislerinin velilerle iletişim sağlama ve olumsuz davranışların kontrolünde öğretmenlere destekleri artırılmalıdır.
- ✓ Suriyeli öğrencilerin gruplaşmalarını önlemek, onların Türk öğrencilerle kaynaşmasını sağlamak için sosyal etkinliklere etkin bir şekilde katılımları sağlanmalıdır. Suriyeli öğrencilerin eğitiminde daha çok görsellerle öğrenmeyi destekleyecek materyal desteği sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

1. AFAD Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, <https://www.afad.gov.tr/>
2. Akyüz, E. (2021). Çocuk Hukuku (8. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
3. Aykırı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim durumlarına ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 1(2), 44-56.
4. Aykut, S. (2020). Suriyeli Göçmen Çocuklarının Dil Becerilerinin ve Okul ile Olan İlişkilerinin Eğitim Sistemine Adaptasyonları Üzerindeki Etkisi ve Okul Sosyal Hizmetinin Önemi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(72),761.
5. Başak, C. (2011). Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasa Dışı Göçmenler. İç İşleri Bakanlığı Genel Yayın, Ankara.
6. Canpolat, H. ve Arner, O.H. (2012). Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi. *Orsam Raporu 22*, Ankara.
7. Creswell, J.W. (2017). Nitel Araştırmacılar İçin 30 Temel Beceri (Çev.Özcan,H.), Anı Yayıncılık, Ankara.
8. Çakmak, Ö. (2018). Okul Yöneticilerinin Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Kilis Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
9. Çağlar, T. (2018). Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 26-49.
10. Çelik, Y. (2018). Türkiye'de Suriyeli Çocuklara Yönelik Uygulanan Eğitim Politikalarının İncelenmesi: Tespitler, Sorunlar ve Öneriler, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
11. Demir C. (2018). Suriye'de Kara Kışa Dönen Arap Baharı: Küresel ve Bölgesel Güçlerin Yönetimindeki Vekalet Savaşı, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
12. Doğan, A. (2020). Türkiye'de göçün yönetiminde kurumsal yapılanma: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
13. Düzkaya, H. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Entegrasyonu ve İstihdam Politikalar, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

14. Emin, M.N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. Analiz Dergisi, 2016(153), 1-28.
15. Emin, M.N. (2018). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Devlet Okullarında Karşılaştığı Sorunlar: Ankara İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
16. Ergüven, N. S. ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 62(4), 1007-1061.
17. Esen, S. (2020a). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu (Uyumu) ve Yaşanan Sorunlar (Konya İli Örneği), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı, Konya.
18. Esen, S. (2020b). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu (Uyumu) ve Yaşanan Sorunlar (Konya İli Örneği), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı, Konya.
19. GİB, Göç İdaresi Başkanlığı, <https://www.goc.gov.tr>
20. Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>
21. İmamoğlu, H.V. ve Çalışkan, E. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarında İlkokul Eğitimine Dair Öğretmen Görüşleri: Sinop İli Örneği. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(2), 529-546.
22. Kaştan, Y. (2015). Türkiye'de Göç Yaşamış Çocukların Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Problemler. Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(4), 216-229.
23. Kılıç, G., ve Özkor, D. (2019). Suriyeli Çocukların Eğitimi Araştırma Raporu: Durum tespiti ve çözüm önerileri. Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İstanbul.
24. Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye'de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(3), 163-184.
25. Kultas, E. (2017). Türkiye'de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Mültecilerin Eğitimi Sorunu (Van İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
26. Mert, S. İ. ve Çıplak, B. (2017). Suriyeli ve Diğer Yabancı Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Adaptasyonu ve Okul İçi İletişimlerine Yönelik Bir İnceleme. Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 3(2), 68-79.
27. Özyakışır, D. (2013). Göç Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama. Nobel Yayın, Ankara.
28. PIKTES, Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi <https://piktes.gov.tr>
29. Sağlam, S. (2006). Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 5(33), 33-44.
30. Sakız Halis, (2016). Göçmen Çocuklar ve Okul Kültürleri: Bir Bütünleştirme Önerisi. Göç Dergisi, 3(1), 65-81.
31. Şensin, C. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Suriye'den Göçle Gelen Öğrencilerin Eğitimlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
32. Tanrıkulu, F. (2018). Suriye krizi sonrası Türkiye'deki sığınmacıların ve göçmenlerin eğitimi: Geçmiş, bugün ve gelecek perspektifleri. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(3), 2585-2604.
33. Tavşancıl ve Aslan, (2001). Sözel Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. Epsilon Yayınevi, İstanbul.
34. Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. Tesam Akademi Dergisi, 2(2), 29-63.
35. Tüfekçi, Y. (2020). Gaziantep' teki Suriyeli Sığınmacıların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunda Yaşanan Sorunlara İlişkin STK'ların Görüşleri ve Çözüm Önerilerinin İncelenmesi

(Gaziantep İli), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

36. Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (1997). Beşeri coğrafya. Çantay Kitabevi, İstanbul.
37. IOM Uluslararası Göç Örgütü Göç terimleri sözlüğü
[https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf)
38. MEB Milli Eğitim Bakanlığı <http://www.meb.gov.tr>
39. Yabancı Öğrenciler Uyum Sınıfları (2019/15 Nolu Genelge
<https://www.meb.gov.tr/mevzuat/liste.php?ara=1>
40. YUKK Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>,
41. Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi. Anı Yayıncılık, Ankara.
42. Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
43. Yiğittepe, L. ve Çaykara, Y.H. (2019). “Göç ve Göçmen Kaçakçılığı Suçları: Türkiye ve İtalya Örneği”. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 22(1), 83-92